

РІК XLVII, Ч. 9

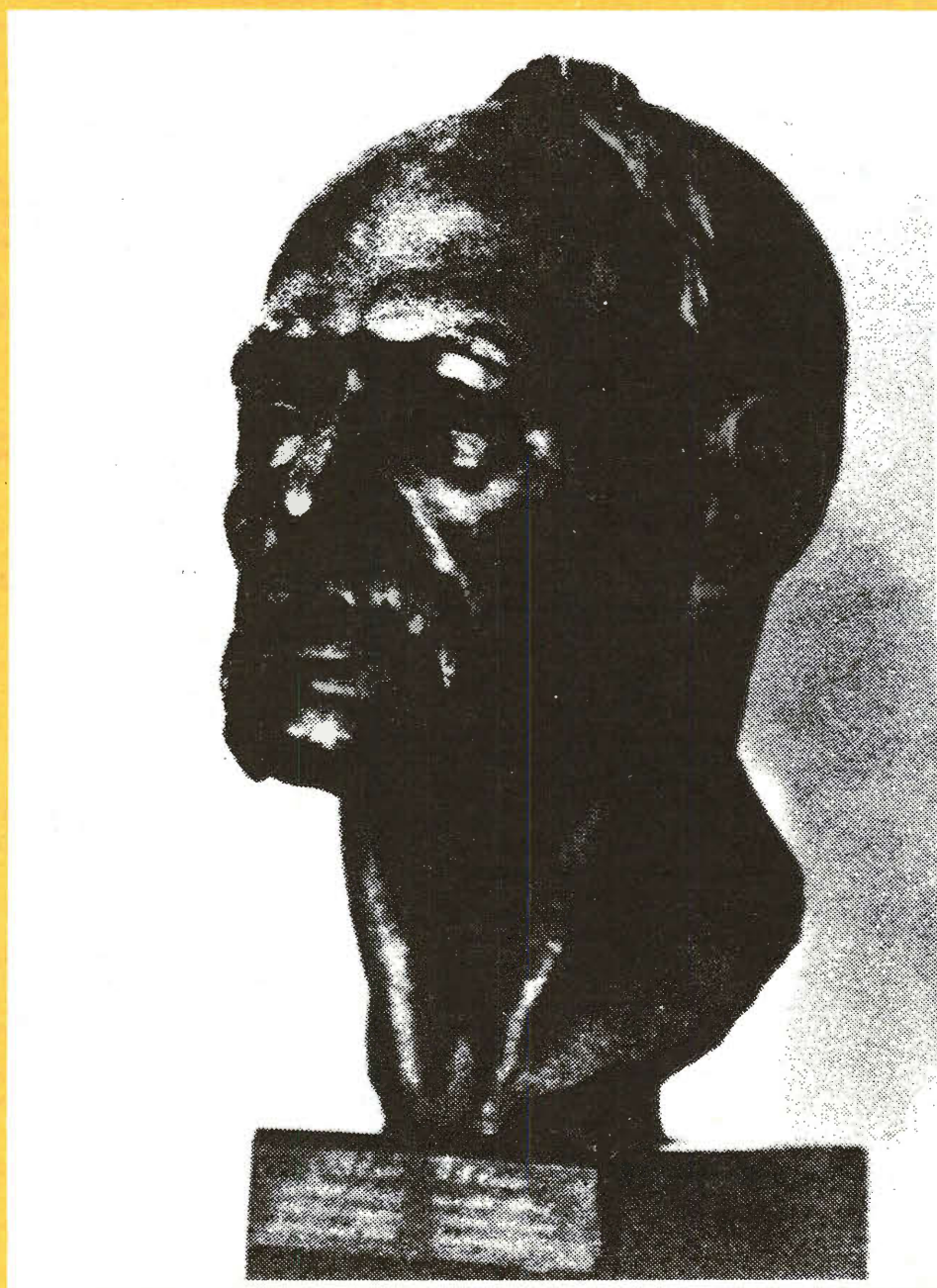
ЖОВТЕНЬ—1990—OCTOBER

No. 9 VOL. XLVII

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

PIK XLVII, Ч. 9 ЖОВТЕНЬ—1990—OCTOBER No. 9. VOL. XLVII

ЗМІСТ

На Січ. Р.Х.	1
Соловецький в'язень	3
Роман Іваничук. Острови на студеному морі.....	5
О. Кузьмович. Відродження Запоріжжя.....	9
Вісті з Централі. Вітаємо нового редактора.....	11
М. Чумарна. Подорожник.	11
Х. Навроцька. Післяконвенційні міркування	12
Представляємо новообраних Почесних Членок СУА.....	15
І. Ракуш. Союзники відвідали могилу св.п. Еви Сташків	18
100-тисячний фонд ім. О. Лотоцької	18
3 листів до Редакції. Радісний день	19
Our Life	
M. Stefanluk. Spotlight on: The UNWLA	20
The address delivered by Maria Savchak	21
M. Bohachevsky-Chomiak. Another spring for the nation	23
Український Музей. С. Гнатенко.	26
Розповідає Тарас Лозинський	27
Харчування. Х. Навроцька.	28
Дописи Відділів	29,30,31
Пожертви	32,33
Нашим дітям	34
Посмертна згадка	36
Statement of Ownership	обкл.

Редактор — Ірена Чабан
 Редактор "Our Life" — Марта Бачинська
 Адміністратор "Нашого Життя" — Наталія Дума

ГОЛОВНА УПРАВА СУА
 РЕДАКЦІЯ/АДМІНІСТРАЦІЯ
 108 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003
 (212) 533-4646 Ред.: (212) 674-5508

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
 203 Second Avenue
 New York, N.Y. 10003
 (212) 228-0110

На обкладинці: Кошовий отаман Іван Сірко.
 Our Cover: Ottoman Ivan Sirko.

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. Copyright 1990 Ukrainian National Women's League of America, Reserved — Published in U.S.A.

ГОЛОВНА УПРАВА СУА

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Лідія Бурчинська
 Іванна Рожанковська
ЕКЗЕКУТИВА

Марія Савчак	— голова
Іванна Ратич	— 1-ша заступниця голови
Ольга Гнатейко	— 2-га заступниця голови для справ організаційних
Лідія Гладка	— 3-тя заступниця голови для справ культури
Марта Хомяк	— 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Ірина Чайківська	— протоколярна секретарка
Марія Томоруг	— кореспондентська секретарка
Розалія Поплій	— англійська секретарка
Рома Шуган	— скарбничка
Марта Данилюк	— фінансова секретарка
Ірина Куровицька	— вільний член
Лідія Білоус	— вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Ірина Руснак	— музейно-мистецька
Ольга Тритяк	— виховна
Ліда Черник	— суспільної опіки
Анна Кравчук	— стипендій
Христя Навроцька	— пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ірина Лончина	— Дітройт
Оксана Фаріон	— Філадельфія
Леся Гой	— Нью-Йорк
Марія Крамарчук	— Північний Нью-Йорк
Татяна Рішко	— Нью Джерзі
Ірина Свистун	— Огайо
Анастасія Хариш	— Чикаго
Валентина Худовська	— Нова Англія
Теодозія Кушнір	— Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Евгенія Новаківська	— голова
Лідія Дяченко	— член
Таїса Турянська	— член
Надя Бігун	— заступниця
Лідія Фіцалович	— заступниця

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ:

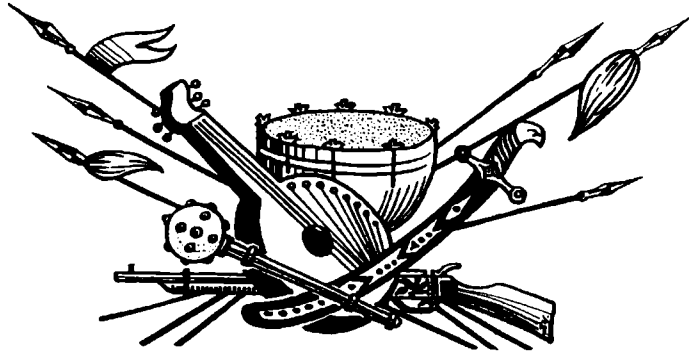
Ukrainian Booksellers
 49 Linden Gardens
 Notting Hill Gate
 London W 2

АВСТРАЛІЯ:

Postup Ukrainian Cooperative
 Trading Society Limited
 928 Mount Alexander Rd.
 Essendon, 3040,
 Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly - except Aug. by UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC. 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003.

Postmaster: send address changes to OUR LIFE, 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003

НА СІЧ

У серпні цього року українці показали, що вони "браття, козацького роду". Сотні тисяч їх — з України, з інших частин не-Союзу, з Європи, з-за океанів — з'їхалися на Січ, щоб відзначити Дні козацької слави.

Беручи все це на здоровий розум, треба ствердити, що в цьому році це вже друга велика подія, яку задумали новітні матері й батьки народу, точніше лідери Руху, яка не мала найменших шансів на успіх. Першою такою подією була "Українська хвиля" — живий ланцюг, який відзначив річницю соборності України полученням рук і сердець на трасі від Києва до Львова і ще далі до Івано-Франківська. Серед зими, в країні, де харчові крамниці виставляють порожні полиці, такого роду ідея приречена на невдачу. Але здоровий розум помилився: народ вийшов, і виїхав, і подав собі руку.

На початку серпня матері й батьки народу задумали відзначити, як писала "Літературна Україна", 500-ту річницю "виникнення вольнолюбного Запорозького козацтва", а також 300-ту річницю від дня народження останнього отамана війська Запорозького Петра Калнишевського і 310-ту річницю від дня смерті кошового отамана Івана Сірка, могила якого знаходиться на Дніпропетровщині, там де понад двісті років існували різні січі. Цей задум, на здоровий розум, також не мав ніяких шансів на успіх. Адже ще три роки тому заплановані книги літописця козацтва Дмитра Яворницького, "Історія запорізьких козаків", які вже були передплачені охочими читачами, не вийшли і видавництву прийшлося віддавати людям гроші. А ще два десятки років тому могутній "бос" України Петро Шелест втратив свою посаду після того як видав книжку "Україно наша, Радянська", в якій надто захоплювався козацтвом, що не було під смак його колегам в центрі імперії. А тепер? Тепер населення Дніпропетровщини і Запоріжжя просто "не хотіло" всіх тих приїжджиків, ще коли довідалося від своїх партійних лідерів, що до них збирається зграя озброєних "западняків", які будуть по них стріляти.

Ці лідери пробували заборонити будь-які наїзди на територію січей. Їхні однодумці у Верховній Раді, ті, яких демократи називають "залізобетонним бльоком" або ЗБ, вдавалися до хитромудрости, мовляв, запорожці нікого до себе не пускали, ні королів, ні царів, то чому тепер творити клопоти їхнім нащадкам. Але знову здоровий розум пішов в кут.

Одна студентка з Америки розповідає, що коли вона прибула на один місяць на Україну за два тижні до серпневих святкувань, то тільки й чула: "Чи ти їдеш на Січ?", "Як ти їдеш на Січ?", "Коли ти їдеш на Січ?" Для неї, випускниці школи українознавства і пластунки, Січ завжди була чимсь уявним хоч і часто згадуваним, тому нагода побачити зблизька територію козацької слави, могилу справжнього козака, була бездискусійною.

Вона також розповідає, як організатори святкувань розповсюдили інформацію про поїздку на Січ. Кожний з учасників Днів козацької слави мав з собою взяти: коц, харчі на три дні, документи, пляшку з водою, свічку і трохи землі, щоб курган пам'яті мав землю з усіх частин України. А афіші з тими інформаціями були розліплені навіть у темних коридорах міських житлових будинків.

Три дні на Дніпропетровщині, в Запоріжжі, в Кіровограді браття козацького роду ішли походами, які розтягалися на вісім кілометрів, слухаючи промов і співів, служили Літургії і Панахиди, палили ватри, сипали кургани, чистили могили і ставили свічки на них, коротко кажучи, пізнавали себе, "просвічали" себе і своїх приголомшених, придушених, застрашених і збайдужілих сестер і братів. Між ними були і дійсні нащадки козаків з Кубані, і татари, і такі як наша студентка, тубилька острова Мангетен, яка народилася тоді, коли організатори святкувань вже сиділи, в ГУЛагах на землі якутів, бурятів і ще інших мордовців.

Хто будь-коли організував громадський пікнік або матуральну забаву, не кажучи вже про якийсь конгрес, добре знає, скільки роботи, скільки уваги до подробиць вимагають того роду завдання — і то в розвинених країнах, де все практично можна дістати, а такими речами як нічліги і харчування займаються професіонали з готелевої індустрії, або свої люди з кількома спальнями в домах. Тільки застановімся на хвилинку, яку геркулесову роботу мусіли здійснити організатори Днів слави козацької в серпні, чи Української хвилі в січні!

Успіхи обох задумів можна пояснити тільки тим, що нинішні лідери на Україні опанували один із перших атрибутів сьогодення: зв'язок. В країні, де телефон вважається привілеєм, де п'ятиповерхові житлові будинки не мають ні одного телефонного кабеля, люди і їхні лідери винайшли інші, надійні засоби зв'язку (як ота афіша з інформаціями про поїздки на Січ в будинку без телефону). Народ і його нові, справжні лідери, після довгих років штучних команд згори встановили органічний зв'язок між собою. Три роки тому на збори "сепаратистів" з'являлося 40-60 осіб, і то у столиці України. Нині Народний Рух може змобілізувати мільйон на Українську хвилю, сотні тисяч на Січ, десятки тисяч на мітинг чи рок-концерт. Такий народ і такі лідери мають майбутність!

Р.Х.

Львів. 1-го травня 1990 року.

Lviv, May 1, 1990.

СОЛОВЕЦЬКИЙ В'ЯЗЕНЬ

Вітраж у Запорізькому краєзнавчому музеї.

A decorative window in the museum on Zaporizhja.

Небагато відомо нам про незвичайно цікаву постать Петра Калнишевського, останнього кошового отамана Запорізької Січі. Тому заслуговує на пильну увагу обширна історична розвідка про його життя і долю, поміщена в щоденнику "Молодь України" в Києві з 5, 7, 8 та 11 листопада 1989 р. Автор Данило Кулиняк завдав собі багато труду, розшукуючи всякі можливі джерела для такої праці. Свою розвідку основує він на автентичних документах, історичних доказах та порівнює свої висновки з деякими літературними творами фікційно-історичного характеру. Також цікаво передає, а то й дослівно цитує свої розмови з однією старшою людиною, Михайлом Сененком, які відбувалися майже 20 років тому на місці, де стояв хутір Петра Калнишевського, Гетьманкою званий, про який розказував йому його дід, а той зачував це від прадіда, який, мабуть, і часи козацькі ще пам'ятав. А сам Михайло Сененко пам'ятає ще залишки на тому місці якихось стін розвалених, травами зарослих льохів, серед яких дитиною з хлопцями грався.

Одного разу, молодиком вже, лопату взяв і скарбів серед румовищ шукати пішов. Золота не знайшов, але кілька сокир, старезну шаблю й чашу "побратими" таки викопали. Такою чашею, за козацьким звичаєм, два друзі-побратими взаємну вірність на все життя вином запивали. Віддав її Сененко до Роменського музею, але шабля десь на селі таки пропала.

Що знаємо про Петра Калнишевського? Народився в липні 1690 року в селі Пустовійтівка коло Роменова на Полтавщині. Більшість дослідників твердить, що походив з козацької старшини чи української шляхти. Доказів на те нема, а воно й не дивно, коли врахувати, що масове заселення Посулля на Роменщині почалося лише після мирної постанови 1618 року між Москвою і Польщею. 1624 року на березі Сули осіло сто дворів переселенців з правобережної України і це поселення почало називатися Пустовійтівка. Рядом постали ще три села — Війтівка, Охмилова, Волкова. Всі вони були спалені внаслідок воєнних дій між Росією і Польщею в ро-

ках 1628-1638. Аж після десяти років постійних примережних битв, у 1638 році встановлено т.зв. "Путивльську Межу", яка ввійшла в склад Польської Речі Посполитої, з чотирма названими селами.

Ось тут, на тривожному прикордонні, народився і провів дитячі роки майбутній отаман. Він був найстаршим сином, але не єдиним. Як твердить краєзнавець Феодосій Сахно, 1771 року священиком Миколаївської церкви в містечку Смілому був брат Петра, Семен "на цьому приході аж до своєї смерті 1796 року". За переписом 1767 року, в Смілянській сотні значиться і козак Панас Калнишевський.

Як потрапив Петро Калнишевський на Січ, про це розповідає легенда, записана 1970 року в селі Пустовійтівка. Син козацької вдови Агафії, 8-річний Петрик, худобу за селом пас, коли над'їхав невеличкий кінний загін запорожців. Дехто з них люльку смалив. За легендою, хлопчак попросив дати йому спробувати козацької люльки. Це розважило запорожців і вони почастували пастушка "носогрійкою". Тоді спитав він:

— А куди ж ви їдете?

— На Січ, хлопче!

— Так візьміть же й мене з собою!

— Ну, коли ти вже й люльку козацьку смалиш, то сідай позаду, — дозволив сотник. — Ти, видать, хлопець бідовий, будеш мені джурую.

Петрика двічі просити не довелося: він зразу вихопився на коня.

— А батько що ж скаже? — спитав сотник.

— А нема в мене батька, загинув, — засумував Петрик.

— Ну, то будеш мені й за сина.

І подалися вони туди, де "Луг — батько, а Січ — мати". Черета побрела в село вже сама, без пастушка.

Про дальший шлях життя Петра Калнишевського автор, Данило Кулиняк, не подає хронологічного ходу — мабуть, нема багато на це історичних фактів. Але знаємо, що за сімдесят років бурхливого життя в козацькому ладі Петро Калниш набув важливого військового й політичного досвіду, став видатним політиком і воєначальником свого часу, піднімаючись всіма щаблями козацької ієрархії від малого джури, молодика аж до кошового отамана, "батька синів матки козацької". Також доказаним є факт, що став багатим та щедрою рукою багатства свої роздаровував потребуючим, фундував церкви й багато їх вінував.

Як свідчить дарчий напис на одній з Євангелій, 1760 року сімдесятирічний Петро Калнишевський був "військовим суддею Війська Запорізького низового". Це була за своєю владою і авторитетом друга особа після кошового — його заступник, кажучи сучасною мовою. А коли 1769 року Калнишевський, на той час уже кошовий отаман був з військом у походах, воюючи з турками в складі російської армії, Січчю керував військовий суддя Микола Тимофіїв. Козаки відзначилися в тій війні так, що, можливо,

відіграли й рішальну роль в побіді Туреччини Росією. Катерина II 1770 року оголосила подяку Війську Запорізькому за доблесть, а самого кошового Калнишевського нагородила золотою медаллю з діамантами (за деякими дореволюційними джерелами — найвищою відзнакою імперії, орденом Андрія Первозванного). З цією медалею на грудях зображений на іконі Січової Покровської церкви останній кошовий отаман.

Вперше став Петро Калнишевський кошовим у 1762 році, але займав цей пост в той час лише менше року. У вересні того ж року Калниш разом з січовим писарем Іваном Глобою зустрівся в Москві з царицею Катериною II при нагоді її коронування. Промова Івана Глоби дуже їй сподобалася, а Калнишевський, мабуть, не попав в її ласку, бо з посади кошового отамана його зняли. В 1753 та 1756 роках царський уряд скасував вільні вибори на Січі, і відтоді кошового та інших керівних осіб обирали не на загально-військових радах, але обмежені кількістю сходини старшин затверджували згори призначених царським урядом кандидатів. Але ці закони козацтво часто ігнорувало, обираючи найдостойніших і найавторитетніших споміж себе. Таким обранцем козацької громади став у січні 1765 року і Петро Калнишевський. Про це свідчить "Справа про самовільне обрання козаками отамана Коша Запорізької Січі Калнишевського". Більш місяця, бо від 12 лютого до 16 березня 1765 спеціальна слідча комісія розбирала цей вияв "зухвалої непокорності і свавілля" запорожців. Та з огляду на війну з Туреччиною, в якій, як згадувалося вище, козацтво відіграло чи не вирішальну роль, Катерина II примирилася із самовільним обранням Калнишевського кошовим і визнала його на тому пості, беручи також до уваги його абсолютний авторитет серед козацтва.

Так Петро Калнишевський став кошовим вдруге й остаточно — аж до зруйнування Січі, тобто на десять років підряд, чого зроду-віку не бувало.

Під кінець свого існування Запоріжжя опинилося у вкрай важкому становищі: його землі постійно захоплювали російські вельможі-поміщики, роздаючи їх чужим колоністам. Це витворювало безперервні прикордонні сутички. Непевність, тривожність свого становища розуміла козацька маса і це було однією з причин довголітнього отаманства Калнишевського. Він турбувався не тільки визначенням та захистом кордонів запорізької території, але також дбав про якнайшвидше заселення її великих безлюдних просторів. Всі запорізькі володіння, або вольності, займали в 1770-их роках саму Січ, вісім паланок, де було 45 сіл і 1600 хуторів-зимівників, в яких жило багато звільнених з ясиру людей. Петро Калнишевський особливо дбав про заселення цих просторів, створюючи "економічну базу козацької республіки". Завдяки його трудам виростали у дикому степу нові поселення, між ними Миколаївка, де священиком був Семен Калнишевський, брат отамана, чи Петриківка (на нинішній Дніпропетровщині), на-

ОСТРОВИ НА СТУДЕНОМУ МОРІ

Знову женуть мене, знову з рідного дому стоси несписаного паперу. Тепер — на північні шляхи нашої історії. Через колишній Петербург з його академіями, фортецями, ермітажами й соборами до північного форпосту — дерев'яного Архангельська, а звідти до островів, які ще й нині окутані недосяжною таємничістю.

Більше п'ятиста років тому непевним морським шляхом на плоті або човні, а може, на вутлому карбасі, придбаному в зубожілого купця, втекли від грішного світу два боголюбиві іноки: Савватій — постриженець Білозерського монастиря і Герман з карельського берега. Знали-бо вони, що десь серед студеного моря лежать незаймані острови, які належать Новгородській землі, звані Соловецькими, де можна усамотнитись і віддати себе всеціло служінню господньому.

Дістались островів улітку й, напевне, були вражені соловецькою природою, бо замість безплідної пустелі побачили чарівні ліси, повні звірів і птаства, сотні чистих багаторибних озер, затишні долини, соляні заплави моря. Побудувавши дерев'яну церковцю й поставивши високого хреста поблизу Чудової гори, інколи вернулися на материк вербувати ченців для сукупного проживання на Соловках, аби вести там рибний та соляний промисли.

Савватій помер у Холмогорах, а нову партію іноків очолив новгородський ієромонах Зосим, який

звана в його честь. Як міг, Калнишевський старався вести самостійну, мирну політику, щоб уникнути конфронтації з царським режимом. Тому й не можна годитися з твердженням деяких дослідників, що, на їх думку, Калнишевський "вірою і правдою служив цариці та російському уряду".

Відносини між обома сторонами були далеко не безжмарними. Так, у січні 1767 року полковий старшина Павло Савицький написав у Петербург донос про те, що Петро Калнишевський разом з військовим писарем Іваном Глобою і військовим осаулом Павлом Головатим вирішили: якщо найближчим часом прикордонні суперечки між Кошем і Росією не розв'яжуться на користь Січі, "вибрати у війську з двадцять чоловіків добрих і послати їх до турецького імператора з проханням прийняти під турецьку протекцію". Всупереч заявам Г. Фуменкова, який своїми дослідженнями старався доказати, що царський

1436 року побудував на місці сьогодняшнього монастиря чернечу келію. Слідом почали сюди прибувати на постриження помори, фінни, карели, норвежці.

Правителі Русі швидко оцінили стратегічне значення Соловецьких островів у боротьбі проти північних сусідів. Новгородська посадниця Марфа Борецька приписала монастиреві землі на узбережжі Білого моря, названого Студеним. Монастир швидко виріс обгородився. Особливо він зміцнів за Івана Грозного, який перетворив святу оселю на міцну фортецю в боротьбі проти шведів та "каянських німців", як назвали тоді фіннів за іменем міста Каяна. Монахи, відчувши свою силу й потрібність государеві, почали домагатися військової залози. Іван IV вдовольнив їхню просьбу й вислав на острови воеводу Михайла Озерова, а з ним чотирьох гармашів, десятиро стрільців, сто рушниць, багато пудів зілля (пороху) й залізних ядер. Згодом залоза чисельно та збройно збільшувалась і підлягала вже не царським військовим частинам, а ігуменіві.

Соловецький монастир упродовж століть відігравав недругорядну роль у війнах із шведськими, литовськими та англійськими інтервентами. З роками монастир збагачувався й поступово з обителі смирення переростав у багатого північноросійського феодала, чії земельні володіння простяглися на все біломорське узбережжя. Зростала його вага і в системі церковної влади. 1651 року указом царя Олек-

уряд уважав цей донос безпідставним і наклепницьким, Данило Кулиняк, автор цієї розвідки і статті, доходить до висновку, що якраз цей донос став початком оскарження Калнишевського Москвою та його засуду на заслання.

Акція нищення Січі та русифікація невпинно продовжувалася. 1753 року заборонено викладання в Києво-Могилянській Академії українською мовою. 1764 року скасовано гетьманство. 1769 року розпорядженням синоду вилучено українські букварі, а 1775 року після знищення Січі, закрито взагалі українські школи при полкових козацьких канцеляріях. Ворожий уряд безпощадно ліквідував усі залишки автономії України.

Отож можна зрозуміти безнадійні наміри Петра Калнишевського в одчайдушній спробі порятунку рідного краю.

*Вибрала Ольга Руденська
Продовження в наступному числі*

Соловецький монастир.

The Solovetsky monastery.

сія Михайловича та настольною грамотою новгородського митрополита Никона надається Соловецькому монастиреві архимандрія, — замість ігумена головою стає архимандрит. За Катерини II Соловецький монастир дістає ставропігію, він уже не підлягає архангелогородському єпархіяльному відомству, а переходить у безпосереднє підпорядкування Синоду.

Монастирські владці виявились неабиякими господарями. Використовуючи дешеву силу рядових ченців і морських селян, вони бурхливо розвинули соляну, ткацьку, рибальську, дереворубну промисловість. Подиву гідні канали, які з'єднують п'ятдесят шість соловецьких озер в єдину водну систему для водопроводів і млинів (ці канали збереглися і донині); в трапезну йшов квасопровід з квасоварної башти. Та зовсім фантастичним виглядає вирощування південних фруктів у краю, де зима триває понад дев'ять місяців. На Олександрівській горі, за кілька кілометрів від Кремля, монахи вибілювали віск. Тепло з цієї примітивної фабрики підводили по трубах під коріння яблунь, виноградних кущів, абрикосів, і вони щедро плодоносили. Ті яблуні і нині родять яблука завбільшки з вишню.

Монастирські будівлі: кілометрова стіна в шість метрів завширшки і десять висотою, викладена з багатонних диких валунів, вісім височенних масивних башт, що виростають із стіни, Спасо-Преображенських, Успенський, Благовіщенський собори, єдина в своєму роді колосальна трапезна (460 кв.м.), склепіння якої спирається на одну колону, знаменита архимандритська дача, в глибині острова, Голгофо-розп'ятий скит на Анзерському острові — все це вражає величністю й геніяльністю російського зодчества.

Проте Соловки найчіткіше й найбільніше вписалися в історію Російської імперії страшною таємницею, яка розкрилася для людей далеко згодом — аж у кінці ХХ століття.

Лише протягом ста років з п'ятсотрічної історії Соловецького монастиря чернечею функцією було служіння богові, промисли та оборона краю з пів-

ночі. Соловецький архіпелаг, одрізаний од світу морем і позбавлений дев'ять місяців на рік будь-якого зв'язку з материком, став найзручнішим місцем заслання особливо небезпечних політичних в'язнів, про яких не повинен був знати закріпачений світ царської Росії.

Монахи взяли на себе одну функцію, з якою справлялися педантично й навдивовижу жорстоко, — функцію катів в рясах. Обов'язки військової залози, підпорядкованої повністю тюремному комендантові — архимандриту, зводилися в мирний час до нагляду за в'язнями.

Жахливішу винахідливість у справі мордування в'язнів, до якої додумувались ченці, важко уявити. В підвальні порохові погребі під баштами, в ті кам'яні мішки, які сконструював для воєнних потреб архітектор-монах Трифон, навечно замурували політичних в'язнів, годуючи їх "хлібом сльозним". До непокірних застосовували тортури "з пристрастієм": биття батогами, накладання оков ножних, ручних, ошейних, стінних, вирізування язика та виривання ніздрів. Мало того, до половини ХVIII століття, а може, й далі, існували так звані земляні тюрми-ями під келарською палатою та в інших місцях монастиря, кудии кидали людей, прирікаючи їх на з'їдання щуром.

Глухі чутки ходили поміж народом про страшні Соловки, але ніхто не міг сказати чогось конкретного: в глибокій таємниці зберігалась документація про в'язнів та листування архимандритів з архангельськими губернаторами й Синодом.

Перший підніс завісу над моторошною історією соловецьких казематів учений народницького спрямування П.С. Єфіменко, який 1875 р. опублікував у листопадовій книжці "Русскої старини" статтю "Калнишевский — последний кошевой Запорожской Сечи".

Видатний військовий і політичний діяч України ХVIII століття Петро Іванович Калнишевський, ув'язнений фаворитом Катерини II Григорієм Потьомкіним 1775 року, здавалося, був навечно відданий забуттю. Сто років мовчала історія, та ось П.С. Єфіменко знаходить могилу кошового перед фасадом соловецького Спасо-Преображенського собору. Біографія Калнишевського та багатьох інших в'язнів Соловецького монастиря перестала бути загадкою. Про Соловки з'являється література.

Трагічна доля запорозького полководця викликає обурення і подив, захоплення і співчуття. Однак, коли абстрагуватися від емоцій і викинути в політичну сутність трагедії Калнишевського, то перед нами постає ланцюг складних суспільних перипетій, характерних для історії України й Росії другої половини ХVIII століття.

Десять років Калнишевський був незмінним кошовим отаманом, проводив помірковану політику, проявляючи неабияку дипломатичну гнучкість з метою зберегти Запорозькі Вольності. Несподівано для Калнишевського, проте неминуче при такій полі-

тиці в часи селянських воєн ці вольності були втрачені. Коли царизм ішов широким фронтом проти народу, потрібна була перш за все зброя, яку підняли гайдамаки і яїцьке козацтво, і від якої кошовий відмовився. Облудна віра запорозької старшини в милість деспотів оплачувалася спершу медалями й георгіївськими стрічками, а потім — тюрмою. Вільне життя Калнишевського було свідком останніх воєнних спалахів проти абсолютизму у XVIII столітті — кошового отамана ув'язнили зразу після страти Пугачова.

Чверть століття ув'язнення в Головленковій і Прядильній тюрмах Соловецького монастиря, чверть століття покути за віру в милосердя власть імущих і незламної витримки в цій покуті йшло в парі з остаточним закріпленням народів Російської імперії.

І нарешті: смерть наздогнала 112-річного Калнишевського. З призми історії подвиг останнього кошового здається нам символом незламності народу, потенційно здатного повстати проти деспотизму.

Ціла епоха пройшла поруч із життям останнього кошового Запорозької Січі. Вона варта історичних романів, і постать Калнишевського повинна посісти належне місце в зображенні цієї епохи.

Я не ставлю перед собою завдання переповісти історію Соловецького монастиря. Подані вище факти й міркування викликані швидше враженнями від подорожі на острови Студеного моря, а ще, певно, потребою висвітлення недослідженої ланки історії. Працюючи над темою з історії України другої половини XVIII століття, я натрапив на матеріал, який сумлінно досліджений у працях професора Г. Фруменкова, ректора Архангельського педагогічного інституту. Але прочитати — одне, а побачити на власні очі, ступити ногою в сліди історії — то зовсім інше.

Та Соловки здавалося мені надто далеким. наче й недосяжним шматком землі: так ми уявляємо собі Шпіцберген чи землю Франца Йосифа. Довго я збирався, вагаючись, поки врешті професор Фруменков, який листовно консультував мене з різних питань, запросив до себе.

В Архангельську я вдруге зустрів у цьому році весну: вона почалась тут у половині червня. Сподівався побачити це північне старовинне місто дещо інакшим. На жаль, в Архангельську майже не збереглося архітектурних пам'яток минулого — крім Гостинного двора на набережній Північної Двіни. У центрі міста збереглося кілька дерев'яних будівель, та обступили їх з усіх боків нові високі квартали, і напевно скоро не залишиться й цих ветхих свідків старовини. До Архангельська, зрештою, швидко звикаєш: тут відсутня знервованість великих міст, люди привітні, спокійні, а широка Двіна обмиваючи міський фасад, тихо, без портової метушні відносить кораблі в лиман.

Професор Фруменков взявся насамперед влаштувати нас на один з теплоходів, що курсують між материком і Соловецькими островами. Теплоходів, лише два і ходять вони по разі на тиждень. Великий

"НАШЕ ЖИТТЯ", ЖОВТЕНЬ 1990

*Микільська башта Соловецького кремля, в якій був ув'язнений Калнишевський.
Mykilsky Tower of the Solovetsky fortress where Kalnyshavsky was imprisoned.*

— "Буковина" — відійшов на день раніше, а "Соловки" стояв ще на рейді. Несподівано для самого професора вільної каюти уже не було. "Паломництво" на Соловки велике. Туристські путівки дістають задовго до відходу теплоходів, хоч і не завжди вони потрапляють до рук людей, зацікавлених історією. Важко назвати нормальним те, що в каютах розміщуються за профспілковими путівками любителі погуляти, а фахівці з різних кінців країни отримують місця на палубі. Та нам не дісталось би навіть і такого, коли б не авторитет Фруменкова, та ще й те, що капітаном виявився наш земляк Михайло Марченко із Києва.

Далеко простягнувся лиман Двіни між звивистими берегами, Обминаючи безліч великих і малих островів. Тільки за дві години теплохід виходить на свинцеву гладь Білого моря, де і в перший місяць літа плаває крига, сліпуче виблискуючи на сонці, що вже майже не ховається за обрій.

Від дельти Двіни до Соловецьких островів десять годин ходу. Коли сонце, на часину занурившись у воду, спливає на вранішньому прюзі, тоді на кований свинець води лягають густі тумани, крізь які проступають обриси Соловецьких островів. Заяцький і Муксальма — праворуч, попереду — Великий Соловецький, він вигинається дугою ліворуч, й десь на

середині вигину вимальовується силует величного монастиря, що виростає з моря.

Теплохід швартується до берега поблизу двох маленьких острівців із смішними назвами — Баб'ячий і Собачий. Етимологія назв нехитра: монахи не дозволяли богомолкам ночувати на території монастиря й вивозили їх на перший острів; на другий виганяли собак, якщо вони якимось чином прибуджували до оселі.

На березі людно. Селище Соловки чимале — до тисячі мешканців. Тут школа, лікарня, турбаза. Люди працюють на лісопромислах, займаються рибальством та переробкою промислових водоростей.

Монастир звернений до моря Святими воротами, крізь які входили архімандрити, царські достойники і єдиний раз за життя — в'язні. Над воротами звелась цибулинною банею Благовіщенська Надвратна церква. Правий ріг муру завершує монументальна Корожна башта, побудована спеціально для тюрми, лівий — башта Прядильна. В ній колись містилась канатна фабрика. Знаменита башта ще й тим, що на її першому ярусі розташований сухий каземат, в якому проживав останніх дев'ять років неволі Калнишевський. Позаду — башти Нікольська, квасоварна, пивоварна, Архангельська й нарешті — Головленкова.

"...Посадить его в Головленкову тюрму вечно и пребывать ему в кельи молчательной во вся дни живота его и никого к нему не допускати, ниже его не выпускати никула же, но затворену и затворену и заточену быти, в молчании каятися о прелести живота своего и питаему быти хлебом слезным".

Вирок останньому кошовому отаману...

Мишу побачити ту найстрашнішу Головленкову, тюрму, в якій мав силу прожити старий дідуган шістнадцять років, поки архімандрит Ієронім, що змінив жорстокого Досифея, не змилосердився над старцем, перевівши його в "комфортабельний" кам'яний мішок Прядильної башти.

Екскурсиводи розводять групи. Я розшукую наукового працівника музею Олександра Осиповича, якого рекомендував мені професор Фруменков. Осипович — випускник Ленінградського університету охоче погоджується познайомити мене з найцікавішими місцями монастиря.

Входимо в Нікольські ворота фортеці з боку Святого озера. Не все збігається з уявленнями, почерпнутими з книг. Грандіозніше, краще, страшніше, занедбаніше. Розписи в соборах знищились від вологи разом із штукатуркою. Ідуть реставраційні роботи, проте надто поволі.

Могила Калнишевського не збереглась. Надгробна плита з ханжеським написом "сдеь погребено тело в Бозе почившего кошового б бывшей некогда грозной Запорожской Сечи П. Калнышевского, искренно познавшего свои вины" експонується біля парадного входу Спасо-Преображенського собору.

Прошу Осиповича показати каземат Калнишевського. Спускаємося зі свічкою в підвали Головленкової башти. Під ногами потріскує лід, стіни течуть.

Бредемо зовсім темним лабіринтом. Зупиняємося. Тут... У вході в каземат нам, людям середнім на зріст, ще можна стояти, не горблячись. Два кроки вперед — і треба згинатись. Ширина каземату — в розвід рук. Зовсім глухо. Кличу дружину, щоб ішла за нами, але вона не чує. Голос не долунює звідси на світ божий.

Стає лячно, хочеться негайно йти геть. Важко повірити, що тут могла прожити людина шістнадцять років. І спливають одне за одним вперті запитання.. За що? Як не здригнулася рука всесильного фаворита Катерини II Потьомкіна, коли він підписував вирок своєму бойовому соратникові з часів переможної російсько-турецької війни? Як міг столітній дід витримати цю темряву, холод, сирість? Не помер, не збожеволів, не покінчив самогубством? Вийшов сліпим і гордим. Ліберальному цареві Олександру I кинув глузливо: "Побудуйте для колодників справжню тюрму, щоб вони не мучились, як я, в сирих казематах фортеці. Це одне, що я можу просити у вас." А сам не захотів повертатися на рідну землю. Не ходити ж лицареві жебраком по закріпаченій Україні.

Дивовижна сила тіла й духа.

...Чарівні весною Соловецькі острови. Кують зозулі, розпускається брость на деревах, смерекові бори й холодні, чисті, як око, озера ваблять до себе. Йдемо углуб острова. За кілька кілометрів від кремля розмістився у мальовничому місці хутір Гірка. Тут, на території учбового господарства Соловецької середньої школи, ведуться цікаві досліді з акліматизації росли в умовах півночі. Відвідувачі милуються кедровим гаєм, фруктовим садом, куцями бузку та гімалайської троянди.

Далі дорога до Сокирної (Чудової) гори. Біля її підніжжя тихо зорить у небо велике Червоне озеро. Легенда розповідає, що тут карали двох дівич, які проти волі ігумена залишилися на острові. Ім наказали вирубати сокирою в Чудовій горі триста східців, а потім винести на саму вершину по два відра води, не розливши ні краплі. Не зуміли цього зробити дівчата і були засічені до смерті батогами, а кров стікала в тихе озеро. Була це перша невинна кров, пролита на Соловецькій землі.

Напевне й не підозрювали перші поселенці острова Савватій і Герман, що хрестом, якого вони вкопали поблизу Сокирної гори, освячують на довгі-предовгі роки цей шмат землі для сліз і горя, не могли підозрювати святі ченці й того, що їх духовні нащадки — чорносутанні круки опорочать цю неторкану красу злодіянням і людським стогоном, якого ніщо живуче почути не могло.

З глибоким слідом вражень залишаю Соловки. І заворожений і глибоко діткнутий гіркою. А все — таки з легкістю в душі повертаюся додому. З таким відчуттям залишив я і Петропавловську і Шліссельбурзьку фортеці — з думкою, що тюрми, якими б вони не були згодом стають музеями.

1971 рік

ВІДРОДЖЕННЯ ЗАПОРІЖЖЯ

Дні Козацької Слави
Гей! Всі на Січ!
3-5 серпня 1990 року

/ОДЕСЬКІДІВЕ - ВІСКОПОЛЬ - ВАРТАВЕЦЬ - ЗАПОРІЖЖЯ/

3 СЕРПНЯ - ВСЬУКРАЇНСКА ПАМ'ЯТКА ПАН'ЯТІ НА МОГИЛІ КОВОВГО АТАМАНА ЗАПОРІЗЬКОГО ВІЙСЬКА ІВАНА СІРКА.

4 СЕРПНЯ - ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНОГО ХРЕСТА НА МОГИЛІ ПАН'ЯТІ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ.

5 СЕРПНЯ - ЕКОЛОГІЧНИЙ МІТИНГ, КОНЦЕРТ, РОЗВАЖАЛЬНА ПРОГРАМА УЧАСНИКІВ СВЯТА.

НАКАДЧИНІ ПОЇЇДИ НА СВЯТО ЗВЕРТАЙСЯ В ПІД
 КРАЄВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РУХУ

Хто не мав щастя пережити тих вагомих днів на початку серпня у Запоріжжі — не може уявити собі тієї хвилі українізації, яка охопила цілу ту важливу в нашій історії частину української землі, що досі була так сильно зрусифікована.

Саме пробудження населення і його національної свідомости було головною причиною святкування 500-річчя Запорозької Січі, що стало ще одним важливим виявом пробудження країни — після

живого ланцюга і проголошення суверенітету.

Сотні автобусів і авт, що приїхали на Запоріжжя з усіх областей України, розсипалися по доколишніх селах і містечках, а його пасажери зуміли впродовж не кількох днів, але буквально кількох годин відкрити очі населенню і вказати їм шлях допомоги Рухові та інших намагань відбудови України.

Треба було відчутися цей особливий настрій піднесення, який

панував у неділю, 5 серпня, коли тисячі осіб на чолі зі священниками і провідними діячами сьогоднішньої України ішли походом у гарячий літній день з Хортиці 12 кілометрів аж до центру міста, де в мальовничому городі на схилі Дніпра відбулося останнє зібрання з Молебнем, співом та палкими словами І. Драча, Д. Павличка, В. Яворівського й інших.

Але і за ті три незабутні дні, як за кожним побаченням з живою Україною, здавалося нам, немов "з журбою радість обнялась".

Бо поруч тих радісних і піднесених моментів, поруч цієї гармонії синього неба і синьо-жовтих прапорів, що повівали серед народу, поруч сотень усміхнених облич і грімкого співу національного гімну — можна було зареєструвати картини, які не були аж так позитивні та радісні.

Придніпров'я-край славетний!

Грамота

*Звернувши, що ця шанобна людина
 пододала нелегкі дороги Козацької слави,
 побувала на землі запорізької больницы,
 висланилася батькові нашому, коштовому
 Іванові Сірку, висланивала героїку днів минулих
 жити, на берегах Славутича, під шест
 українських стягів пересвідчилися навіс,
 що козацькому Роду не ма пероводу.*

Списав - Нікополь.
 Дня 3, місяця серпня, року 1990.

... Ось коли наш літак злітав над Запоріжжям, над містом та довкіллям, хоч був ясний соняшний день, нависла сіра поволока диму, мряка так відома нам з усіх індустріальних місць. Там вона, здається, ніколи не уступає і наповнює занечисленим повітрям груди усіх мешканців, які нікуди не можуть від того втекти. І саме екологічні небезпеки були темою серйозної розмови наших товаришів подорожі — міністра охорони здоров'я України Юрія Спіженка і голови Товариства "Зелений світ" Юрія Щербака, коли ми пароплавом плили по Дніпру, оглядаючи великі електричні споруди, а при тому каламутну воду цієї ріки, яка приносить сюди залишки радіації від Чорнобиля. Однак на берегах Дніпра можна було бачити багато людей, що грілися до сонця та плавали в Дніпрі, чого у Києві зовсім не видно. Чи тут населення не здає собі справи з небезпеки, чи просто байдуже?

Ось ми серед сотень людей в центрі міста. Зустрічаємо і справжніх козарлюг з "оселедцем" і з обличчями немов із картин нашої історії, але поруч них також хитро усміхнених місцевих людей, що голосно російською мовою ко-

Запоріжжя. Фінальний мітинг.
Final meeting.

Черкаські козаки перед Могилою Пам'яті козацької слави, м. Нікополь.
Nikopl. Kozaks from Czerkas at the Memorial dedicated to Kozak fame.

ментують нібито святкування привезли зі собою "западники" — націоналісти...

А ось саме такі місцеві "патріоти" оточили двох молодих хлопців, що проходжувались у костюмах Січових Стрільців та старалися кпинами і російською лайкою їх збентежити. Але хлопці не далися, а їм на підмогу прийшли товариші і розмова ставала щораз гострішою і неперебірливою у словах.

Та ось на трибуну вийшов Іван Плющ, заступник голови Верховної Ради УРСР, і його перші слова слухачі прийняли голосним свистом та вигуками. Не так було, коли слово взяв Іван Драч. Його привітали прихильні оплески, навіть як декому не сподобалося

його спокійне ствердження, що козацьку шаблю, яку йому передали, треба сховати, бо тепер час на кропітку працю та силу інтелекту, а не м'язів.

Ось на символічній могилі козацького отамана Сірка висипано сотні шапок землі, привезеної з усіх областей, з усіх сторін України, при цій нагоді виголошено десятки палких промов про відродження України. Чи зацепили, однак, приїжджі здалека досить цілющого евшан-зілля із цією землею і чи воно розцвіте на цій "свій — не свій" землі буйно та здорово? Це покаже час. Одне певне, що Запоріжжя перше дихнуло вільним українським духом — і піднесення тих запорізьких днів уже ніхто забути не зможе.

Фотографії Галини Гірняк

"НАШЕ ЖИТТЯ", ЖОВТЕНЬ 1990

ВІТАЄМО НОВОГО РЕДАКТОРА "НАШОГО ЖИТТЯ"!

Екзекутива Союзу Українок Америки з приємністю представляє нашим читачам нового редактора журналу Ірену Чабан.

Ірена Бачинська-Чабан народилася в місті Стрию на Львівщині в родині священика. Закінчила середню медичну та музично-педагогічну освіту. Працювала викладачем. Допомогала в роботі редколегії журналу "Український вісник", була обрана членом обласної ради Львівської філії Української Гельсінкської Спілки.

До Сполучених Штатів Америки приїхала у жовтні 1988 року вклонитися могилі батька, відвідати родину. Завдяки знайомству, сердечній опіці та старанням доктора Богдара Вороха, успішно пройшла операцію серця, яка в Україні була неможливою.

У квітні 1989 року почала працювати в редакції нашого журналу. Стала членкою СУА. З 1 червня 1990 року прийнята на посаду редактора журналу "Наше Життя".

Пані Ірені бажаємо якнайкращих успіхів у цій відповідальній праці!

Екзекутива СУА

МАРІЯ ЧУМАРНА

ПОДОРОЖНИК

Подорожня трава, полікуй нас від ран!
Терпеливо-терпка стебелина-кора
вічно топтаний цвіт викидає на світ
і цвіте, і сміється в пилу з-під копит.

Споришева судьба у моєї землі.
На краю, на розпутті, на пташинім крилі.
Перелітно-сумна і гірка, як полин, —
недоступна чужинцям, як голос глибин.

задихаючись в чорнім отруйнім пилу, —
протистояти кривді,
протистояти злу!

Живу — по різному,
Однак, не скаржусь я,
Нікому.
Нікому не звиряюся
Про тягарі свої,
Чи втому.
Та, як заснути —
Вдасться,
Ціле щастя в тому,
Що сниться та стежина,
Яка веде до дому.

І.Ч.

ПІСЛЯКОНВЕНЦІЙНІ

Хоч минуло вже чимало часу від XXII Конвенції СУА, що відбулася 26—28 травня ц.р. в Дітройті, однак приємні враження й досі не затерлися у пам'яті.

...Приїздимо до готелю, де вже бачимо за столиком союзників з конвенційного комітету. Дають нам усі інформації. Готель новий, просторий і обслуга дуже ввічлива. Кімнати вигідні та великі, і це все вже впроваджує нас у добрий настрій.

За реєстраційним столом — професійний порядок, все приготоване як слід. У п'ятницю увечорі, 25 травня, відбувся панель англійською мовою, темою якого була "Активність громади — Схід (УРСР) і Захід (США)". Це свідчило, що СУА цікавиться актуальними питаннями, зокрема, сучасними подіями в Україні, про що говорив Пол Гобел — директор радіо "Свобода" з Мюнхену — надзвичайно ознайомлений та дуже прихильний до проблем України. Він сказав, що нині можна вже говорити про події в Україні з надією.

Соня Слюзар — редактор "Проблем комунізму", між іншим, згадала, що Горбачов припускав, що, дозволяючи критику Сталіна, — здобуде довір'я.

МІРКУВАННЯ

Д-р Роман Шпорлюк говорив про зміни в Україні. Ще донедавна не можна було б навіть подумати, що на телебаченні у Львові могла бути програма про Тараса Чупринку, на якій був присутній його син Юрій Шухевич. Доповідач підкреслив, що кожний з нас може відіграти певну роль у нинішніх часах і допомогти в різних проблемах того історичного моменту. Еміграція вже доказала, що може зробити, а Україна це оцінює.

Гелен Петраускас — віцепрезидент Форд Мотор Компані — закликала взяти участь в екологічних товариствах. Україна як член Організації Об'єднаних Націй повинна вимагати допомоги для жертв Чорнобиля.

Марія Зарицька — фармацевт, активна в товариствах оборони прав людини, просила СУА організувати допомогу Україні, що СУА з почуттям обов'язку виконує. Д-р Марта Богачевська-Хом'як як модератор підкреслила, що націоналізм в Україні виріс зі стремління громади і є опозицією до радянської системи, яка наближається до свого кінця.

Дискусійний вечір викликав велике зацікавлення. На нього прибуло стільки гостей, що зала ледве вмістила всіх їх.

Тепер що до самої Конвенції, відкриття якої відбулося в суботу рано, 26 травня, дуже імпозантно — з прапорами, відспіванням гімнів та засвіченням свічок на "дереві життя" СУА. Зала була виповнена. На відкритті було 165 делегаток. У Конвенції взяло участь 70 відділів СУА.

Голова конвенційного комітету Наталія Гевко привітала присутніх і попросила голову СУА Марію Савчак відкрити XXII Конвенцію.

У своєму слові голова підкреслила надзвичайно позитивне явище, бо приєднано 459 нових членок, засновано 5 нових відділів, відкрито цілоденну захоронку. Влаштовано авторський вечір д-р Марті Богачевській-Хом'як з нагоди появи її книжки "Feminist Despite Themselves", яка була на-

городжена на історичному конкурсі ім. Лесі і Петра Ковалевих і яка є єдиною книжкою про український жіночий рух.

СУА брав активну участь в американських жіночих організаціях, а також у конгресах СФУЖО і СКВУ.

Голова передала радісну вістку, що у Львові відновлено Союз Українок, а в Києві засновано Жіночу Громаду Руху. Присутність на залі двох гостей з України — Ірини Сенік і Ольги Ісаєвич — справила на присутніх почуття справжнього з'єднання з Батьківщиною.

Увага СУА звернена на Україну у формі допомоги дітям Чорнобиля, а також у зв'язку з новими жіночими організаціями.

Програма проходила за планом, тільки чомусь було мало запитів до звітів та голосів у дискусії, а прийняття звітів пройшло незаметно — ніхто не подякував членам Головної Управи за пророблену в минулій каденції працю. Не буду зосереджуватися над програмами окремих комісій, які були дуже дбайливо і цікаво підготовані і всі відбувалися на пленумі. Може і тому час був обмежений на дискусії, які, однак, для обміну думок є дуже потрібними. З дискусій часто можна чогось навчитися і довідатися як інші працюють. Наприклад, у дискусії від членки 102-го Відділу Нелі Лехман ми почули, що вона живе в місті Ляфает, Інд., і використовує кожну нагоду у тамошньому університеті, щоб інформувати американців про українські справи. Має зв'язки з конгресменами та сенаторами і навіть в її домі гостював теперішній заступник президента Квейл. Видно, що праця одиниці може також бути дуже корисною.

Майже в кожному панелі порушувало сучасні події та потреби України. Вірю, що делегатки, повернувшись з Конвенції, звітували у своїх відділах і членки мали змогу довідатися про перебіг нарад. Також дещо було подано у пресі і деякі доповіді та резолюції

появилися в "Нашому Житті".

Мої міркування звернені на враження, які делегатки винесли з Конвенції. Виступ прибулої з України Ірини Сенік — поетки та колишнього політв'язня на святковому полуденку був зустрінутий вставанням з місць та щирими оплесками. Другою гостею з України була Ольга Ісаєвич, яка дуже зацікавила делегаток своєю доповіддю у виховному панелі на тему виховання і навчання у Малій Академії у Львові.

Дуже доброю думкою було влаштування декількох зустрічей у кімнатах голови. Вже в п'ятницю після дискусійного вечора була зустріч з прелегентами панелів, потім запрошено голів відділів, які могли зустрітися з гістьми з України, а в понеділок полуденок був організований так, що делегатки мали час на розмови зі собою.

У суботу делегатки мали велику приємність бути гістьми Окружної Управи Дітройту в гарній домівці, а також побачили відоме Українське Село, яке зробило дуже добре враження. Перед вечером оглядали виставку картин та ляльок (81-ий Відділ). При вечері в Культурному Центрі легкою, приємною та дуже добре проведеною програмою розвеселили делегаток гостинні членки конвенційного комітету.

Не можна поминути виступів двох мужчин — д-ра Василя Маркуся в організаційному панелі, який накреслив важливу та динамічну роль СУА у структурі громадських організацій, і президента СКВУ Юрія Шимка, який виступив з повним признанням СУА, його праці та розумінням потреб нашого народу.

На бенкеті, як звичайно, були урядові представники, цим разом заступниця губернатора стейту Мишиген Марта Гріфітс та конгресмен Д.Е. Боніор, які передали короткі привіти.

Головну доповідь мала Ольга Ісаєвич про роль жінки в Україні з історичного аспекту. На закін-

чення вона підкреслила важливість єдності народу у вагомих часах відродження української нації.

На бенкеті відзначено 6 молодих жінок, які вибилися у своїх професіях та які є активними членками українського зорганізованого життя.

Почесне членство СУА признано трьом заслуженим членкам за вклад корисної праці для організації: Софії Андрушків, Ользі Гнатик і Олені Климишин, а також з-поза членства СУА д-р Анні-Галі Горбач за її вклад в українську науку.

Дуже вдалий виступ оперної співачки меццо-сопрано Христі Левицької впровадив гостей в зачарований світ музики.

Конвенція добігала до кінця. Хоч делегатки були вже трохи втомлені, було жаль роз'їжджатися. Конвенції є потрібні не тільки для ділових справ як перевибір Управи, зміни статуту, схвалення резолюцій, але й для зустрічі членок СУА. Обмін думок та досвіду відділів є конечно потрібний. Треба подумати над можливостями часу для того. Короткі перерви делегатки використовували на зустрічі зі знайомими, на "скок" до крамнички Українського Музею чи на огляд виставки знімків садочків та захоронок, що приготувала виховна референтка.

Присутність великої кількості членок молодшого віку, які цікавилися організацією, була надзвичайно позитивним явищем.

Організаційна дисципліна членок СУА проявилася у зрозумінні потреб організації щодо підтримки фінансових резолюцій.

Конвенція закінчилася. Делегатки роз'їхалися з гарними пам'ятковими торбами, течками та конвенційними книжками, нарікаючи на їхній тягар, але повезли зі собою тягар відповідальності за організацію, про яку усвідомили собі під час нарад дуже добре підготованої XXII Конвенції.

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

ПРЕДСТАВЛЯЄМО НОВООБРАНИХ

ПОЧЕСНИХ ЧЛЕНОК СУА

СОФІЯ АНДРУШКІВ

Народилася я в 1907 році в учительській родині Володимира і Олени Ковальчуків у Заліщицькому повіті в Галичині. Гімназію закінчила у Городку коло Львова, а в 1932 році — Львівський університет дипломом магістра філософії в ділянці педагогіки. В тому ж році одружилась з Осипом Андрушковим.

Від 1932 до 1939 року працювала у Краківському воевідстві учительською семінарії і ліцею. В часі німецької окупації вчила в українській учительській семінарії в Яворові коло Львова. Під час еміграції, коли опинилась з чоловіком і двома синами в переселенчому таборі у Міттенвальді в Баварії, від 1946 аж до виїзду до Америки в 1949 році, працювала учительською педагогіки і психології в таборівій учительській семінарії і на поматуральних курсах т.зв. "Педагогії", директором яких був проф. Бабич.

В 1950 році стала членкою 28-го Відділу СУА в Ньюарку, де працювала в референтурі Суспільної опіки.

Коли в 1969 році М. Химинець, тодішня референтка Суспільної опіки СУА, організувала комісію Суспільної опіки при Головній Управі СУА, я стала її членкою для ведення справ стипендій до Європи.

В 1982 році з причин, від мене незалежних, перестала безпосередньо працювати над стипендіями, але донині залишилася членкою стипендійної комісії СУА і активною членкою 28-го Відділу Союзу Українок Америки.

ОЛЬГА ГНАТИК

Я, Ольга Гнатик, з дому Опока, народилася в Перемишлі, Галичина. Там ходила до жіночої гімназії Українського інституту для дівчат і належала до Спортивного Товариства "Спартанки", який вела вчителька Цьопа Паліїв. Зразу ж по матурі вписалася до молодечого відділу Союзу Українок у Перемишлі, який згуртувала голова Перемиського Відділу СУ п. Зятик. Головою молодечого відділу СУ була п. Витвицька, яка живе тепер у Глен Спеї, Н.Й. Закінчила я дворічну фахову школу домашнього господарства. Тоді ж була членкою Спортивного Товариства "Беркут" і брала участь у крайових спортивних змаганнях у Львові.

Одружилася з мґ-ром Володимиром Гнатиком і маю дочку Оксану Зоряну. В часі воєнної хуртовини разом з мужем та кількомісячною донечкою покинула Перемишль і через Словаччину та табори переміщених осіб в Карльсфельді та Міттенвальді в Німеччині переїхала до Сполучених Штатів Америки й осіла в Ньюарку, Н.Дж.

Тут зустріла знайомих і вписалася до 28-го Відділу Союзу Українок Америки, в якому багато років є референткою Суспільної опіки. Рівночасно довгі роки є членкою комісії Суспільної опіки "Поміч бабусям" при Головній Управі Союзу Українок Америки.

Д-Р АННА-ГАЛЯ ГОРБАЧ

Народилася я 2 березня 1924 р. в південнобуковинському карпатському селі Бродина в родині урядника Миколи Луцяка та Марії Луцяк з Дутковських. До виїзду нашої родини в Німеччину у грудні 1940 р. ходила до румунської початкової школи та гімназії у Чернівцях. Гімназію закінчила вже в Німеччині у 1943 р. Після примусової служби, пов'язаної з обставинами війни, розпочала 1946 р. в Геттінгені студії славистики, романістики і східноєвропейської історії, які закінчила 1950 р. промоцією на доктора філософії в Мюнхенському університеті імені Людвіка Максиміліяна. Ще 1948 р. одружилася з д-ром Олексом Горбачем. У нас троє дітей: Катерина, Марко та Марина.

Від 1952 до 1980 року ми жили в університетських містах Геттінген, Марбург та Франкфурт у зв'язку з науковою діяльністю чоловіка. Думка займатися літературними перекладами з української на німецьку мову виринула в мене ще під час студій, коли я з успіхом виступала у конкурсі перекладачів, що його розписала 1948 р. "Українська трибуна". Однак лише в 1959 р. мені вдалося видати першу антологію української прози німецькою мовою "Синій листопад", яка мені відкрила можливості дальших видань. Протягом наступних років появились німецькою мовою деякі твори М. Коцюбинського, Г. Хоткевича, Оксани Іваненко, А. Чайківського, О. Бердника, "Закарпатські казки", збірка козацьких оповідань та інше. 1970 р. вдалося надрукувати німецькою мовою другу антологію української прози актуальних авторів "Криниця для спраглих". У зв'язку з підготовою цієї збірки я їздила в Україну, де мала змогу пізнати особисто цілу низку наших поетів і письменників "шістдесятників". Коли в 1972 р. декотрі з цих моїх знайомих були заарештовані й засуджені на довгі роки ув'язнення, я старалася нав'язати з ними листовний контакт. У той же час вступи-

ла до Міжнародної Амнесії, співпрацювала з багатьма німецькими групами, що адоптували українських в'язнів сумління. І тому що німецькі члени різних груп Амнесії дуже мало знали проблематику країни, виринула потреба інформувати їх документами Самвидаву, літературними творами ув'язнених авторів, доповідями про культурно-політичну ситуацію в Україні тощо. Від 1973 р. я почала друкувати у двох швейцарських інститутах український Самвидав, згодом видала з одним німецьким колегою збірку Самвидаву "Політичні в'язні в Радянському Союзі". Подібними документами зацікавилася Євангелістська Пресова Служба, що, крім повідомлень для щоденної преси, видає щотижневу об'ємисту брошуру на якусь вибрану тему з різних суспільно-політичних ділянок, що стосуються життя окремих країн світу. У цій серії, що її використовують особливо журналісти та публіцисти, появилось 8 чисел з українською проблематикою. Переважно це документи Самвидаву та мої коментарі до них. Від кінця 70-их років до мене почали звертатися також з католицьких інституцій за матеріалами про становище Церкви в Україні. Зокрема від 1978 р. беру активну участь в конгресах "Церква в потребі", де маю нагоду подавати письмові звіти про становище українців-католиків, провадити відповідні робочі семінари.

Від кінця 70-их років немало літературних матеріалів українських письменників, які я переклала, передавала почесний член німецької секції ПЕН-клубу Христина Бремер в комісію "Ув'язнені автори". Видати деякі твори наших авторів, що відбувалися ув'язнення чи заслання, допоміг у 1983 р. професор Лев Копелев, який співзаснував Товариство сприяння східноєвропейській літературі "Орієнт-Окцидент". Першим томом, що його спонзорувало це товариство, була збірка української лірики "Я спекався тебе, моя тривоже", де були представлені поезії Івана Світличного, Євгена Сверстюка та Василя Стуса. В тому ж видавництві мені видали ще спогади Михайла Хейфеца про українських в'язнів Мордовії, три окремі книжечки про Валерія Марченка, Василя Стуса та Миколу Горбала, в яких були документи суду, листи до друзів, а також дещо з творчості. В 1988 р. я видала збірку поезій Василя Стуса, вибір з його "Палімпсестів", коло 105 поезій, що мала, як і перша збірка лірики, дуже позитивний відгук в німецькій пресі.

Моя співпраця у формі постачання документами, літературою, порадами та інформаціями, з різними групами Міжнародної Амнесії, що до 1987 р. (частково ще й сьогодні) опікувалися українськими в'язнями, не обмежувалася самою лише Західньою Німеччиною, вона сягала і на сусідні країни, пере-

важно на Скандинавію, Швейцарію, Англію, Голляндію, а навіть Австралію. Через зв'язки з родинами в'язнів, а також безпосередні листовні контакти до в'язнів чи засланив, можна було оптимально сприяти праці амнестових груп, що довгі роки безуспішно намагалися допомогти бодай морально своїм підопічним.

Амнестові групи спричинилися також, на нашу пораду, до інформації про своїх в'язнів та українську проблематику в німецькій пресі, яка завжди радо друкує повідомлення цієї престижової гуманітарної організації. Крім того, їх можна було залучити також до організування матеріальної допомоги потребуючим.

ОЛЕНА КЛИМИШИН

Народилася я 1911 року. Мати — яворівська міщанка зі знаного роду Харамбурів, батько — урядник податкового уряду з напівпольщеної родини Недзвецьких.

Гімназію закінчила в Яворові. Студіювала право в Ягайлонському університеті у Кракові, який закінчила ступенем магістра. Будучи в гімназії, належала до Пласту, була активною у починах школи. Виховником у Пласті був Іван Чмола. Його виховні засади не раз допомогли мені у критичних моментах життя. З Союзом Українок зацікавилася зразу ж по maturі — приятельки моєї матері, союзнянки, запросили мене на сходини з доповіддю про Лесю Українку. Відтоді почала цікавитися суспільним життям — головню жіночих організацій, Союзом Українок, який вів дуже пошавлену працю, переважно по селах, виховував українську селянку на свідому громадянку. Під час студій з рамени СУ їздила з доповідями по селах. По закінченню студій, тому що була заарештована й сиділа у в'язниці у зв'язку з процесом Перацького та як "політичне подежжана", не могла працювати за фахом як правник, а працювала у "Промбанку" (промислово-торговельний банк) у Львові, що працював над економічним усамостійненням під окупацією Польщі. Зорганізувала у Стрию відділ того банку. Будучи в Стрию, також їздила з рамени СУ на села з доповідями, організуючи при тому станиці "Дрібної

ощадности", як одну з ділянок праці "Промбанку". Як урядничка банку працювала у Тернополі.

Після вибуху Другої світової війни знову була заарештована. Прихід більшовиків звільнив мене з в'язниці. Змушена була виїхати на еміграцію до Кракова. Тут у 1939 році вийшла заміж за Миколу Климишина. У 1942 році мій чоловік попав у концтабір Авшвіц. Я залишилася з однорічним сином. З родиною чоловіка виїхала на другу еміграцію. Чоловік вийшов з Авшвіцу і ми жили у Мюнхені. До Америки приїхали у 1949 році і замешкали у Дітройті. Зразу ж включилася у працю 26-го Відділу СУА. Брала активну участь у Х Конвенції СУА у Дітройті. Мала доповідь на виховну тему і прийняла пост виховної референтки при Головні Управі СУА з переконанням, що найважливішою справою еміграції є збереження всього, що нищить окупант на рідній землі, в тому числі збереження молоді при українстві, та що саме СУА, як організація матерів, є не тільки покликаний до того, але і відповідальний за процес асиміляції. Виховною референткою працювала десять років. Організувала світлички для дітей дошкільного віку. Працювала в "Осередку дошкілля", редагувала сторінку "Наші світлички" у "Нашому Житті", вела рубрику інформаційного характеру у "Свободі" "Дошкільне виховання". Співпрацювала зі шкільною радою, КВРОЮ, Осередком дошкілля. Організувала курси виховниць дошкілля, міжокружні виховні конференції, семінари, а також виховні сесії на конгресах СФУЖО, як виховна референтка. Працювала над виготовленням програм для навчання у дитячих світличках, у видаванні посібників. Зредагувала і видала з рамени СУА співаник "Рідна пісня".

На пості виховної референтки працювала десять років. Референтуру мусіла залишити через недугу серця (заборонив лікар) у 1975 році. Залишила її з болем, бо це сталося у розгар праці, та суспільна праця давала мені не тільки задоволення — я жила нею. Нині, по відході з праці, для мене СУА далі є організацією, на яку не тільки діяспора, але й край покладають великі надії. Я горда, що є її членкою, мала завжди дуже гарну співпрацю, яка мене стимулювала, за яку всім, що зі мною працювали, щиро дякую. Також дякую за вирозуміння, виявлене у відзначенні мене почесною членкою Головної Управи.

СОЮЗЯНКИ ВІДВІДАЛИ МОГИЛУ св.п. ЕВИ СТАШКІВ

*Люба Петрик (23 Відділ) та Ірина Ракуш (17 Відділ) біля могили св.п. Еви Сташків.
Luba Petryk (Branch 23) and Irena Rakush (Branch 17) at the gravesite of Eva Stashkiv.*

По довгих роках їду знову до Дітройту на Конвенцію СУА.

Від 1953 року змінився Дітройт. Змінилися обличчя членок СУА, прийшли на зміну нові провідниці нашої організації. Однак не змінюється ціль та програма СУА у праці для добра українського народу і церкви. Ми поширили багато ділянок, прийняли ще більше обов'язків, виконали з успіхом багато корисної праці для спільної справи.

З'їхалися делегатки з різних сторін Америки. Багато з них бували на попередніх конвенціях. Вітаються сердешно наче справжні сестри, бо єднає їх спільна праця в "родині" — Союзі Українок Америки.

Тут, у Дітройті, місті автомобільної індустрії, жила колись і похована непересічна громадянка св.п. Ева Сташків. Повдовівши, переїхала до Маямі і там

включилася у громадське життя. Особливо стала активною членкою місцевого 17-го Відділу СУА. Любила дітей, хоч своїх не мала. Нагороджувала учнів місцевої суботньої школи за їхні успіхи в науці. За те діти в День Матері вітали її квітами та співали "Многая літа". У 1975 році Ева передала для 17-го Відділу СУА певну суму грошей для допомоги молоді поза межами Америки, яка пильно вчиться української мови. Тоді одержала допомогу Дарія Мізь з Югославії та Юлія Лагуш з Бразилії за посередництвом Стипендійної акції СУА.

Відділ СУА в Маямі довгі роки подавав руку допомоги Еві Сташків у її життєвих потребах. Відчувши родинне ставлення до себе, у своєму завіщанні вона залишила значну суму грошей для 17-го Відділу СУА на стипендійний фонд на вивчення українознавчих дисциплін.

З цього фонду Відділ вислав кілька місцевих студентів на літні курси до Гарварду. Приділено за посередництвом Блаженнішого стипендії для двох богословів у Римі, для завершення студій українського обряду і докторату у цій ділянці. Приділено допомогу д-рові Зенонові Когутіві, завдяки чому у Гарвардському університеті вийшла унікальна історична праця про Гетьманщину.

Опісля для ширшої акції Відділ передав Фонд Еви Сташків під адміністрацію Централі СУА, залишаючи три членки, які є членками Комісії приділювання стипендій згаданого фонду. Нині Фонд ім. Еви Сташків становить 80 тисяч дол. З відсотків фонду скористало вже багато стипендістів, а останнім часом навіть з України.

Пам'ятаючи про добрі діла покійної, СУА дбає про її могилу, на якій відправляються Панахиди, а могила завжди завітчана квітами.

З нагоди Конвенції СУА ми, членки, прийшли поклонитися Покійній, яка вміла знайти праведний життєвий шлях та залишити тривалу пам'ять по собі у формі стипендійного фонду, призначеного для вивчення і поглиблення української мови як найважливішого засобу збереження нашої ідентичності.

Ірина Ракуш,
голова 17-го Відділу СУА

100-ТИСЯЧНИЙ ФОНД ІМ. О. ЛОТОЦЬКОЇ

В місяцях: квітні, травні і червні вплинуло:

у рубриці "Замість квітів і подяк" **205.00 дол.**
від Ольги Салук на святкування 25-ліття
86-го Відділу **25.00 дол.**

Разом: **230.00 дол.**

Досі вплинуло: **86,066.00 дол.**

Разом: **86,296.00 дол.**

РАДІСНИЙ ДЕНЬ

Ярослава Кукіль та її стипендіят о. Василь Ковбич.
Jaroslava Kukil and her scholarship student Wasyl Kovbych.

Пишу цих кілька рядків, щоби поділитися з читачами журналу "Наше Життя" своїми радісними переживаннями. Почалися вони ще в 1985 році, коли референтка стипендій Анна Кравчук прислала мені листа з призначенням для мене стипендія з Бразилії Василя Ковбича. Незабаром я дістала від нього листа з подякою за стипендію. Листом його я була дуже приємно здивована, бо був писаний гарною українською мовою. У першому моєму листі до нього я навіть запиталася, чи він сам пише, чи може, хтось допомагає йому. Недовго чекала я на відповідь. Писав, що дуже старається вивчати українську мову, про що я переконалася під час нашого листування. Я описувала йому своє життя, а він мені. Писав дуже цікаві листи, мав гарний стиль і деякі листи я перечитувала на сходах нашого 93-го Відділу.

Свої студії почав молодий Василь у Куритібі в Бразилії, де був також редактором журналіку "Цвіркун". Відтак переїхав до Риму на дальші студії.

При кінці 1989 року дістала я листа, в якому

повідомив мене про дияконські свячення, які мали відбуватися 1 січня 1990 року. Перед самим Великоднем я знову дістала листа, в якому поділяв свою радість, що в червні відбудуться єрейські свячення і на липень та серпень приїде до Америки вчити літургійного співу у Василіянському монастирі У Глен Кові. Я з нетерпеливістю очікувала його приїзду, бо була певна, що буду мати змогу особисто зустрітися з ним. Так і сталося. Отець Василь дістав відпустку на кілька днів і приїхав до Гартфорду, де я живу.

В неділю, 29 липня, відправив Св. Літургію в церкві св. Михаїла, виголосив проповідь, а після Служби Божої уділював своє благословення, роздаючи образочки на пам'ятку його свячень. По полудні був у колі моєї рідні, місцевих священиків і приятелів.

День 29 липня 1990 р. залишиться у моїй пам'яті надзвичайно радісним днем мого життя.

Ярослава Кукіль

Гартфорд, Конн., 7 серпня 1990 р.

ДО УВАГИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Просимо своєчасно повідомляти про зміну адреси. Зміна адреси коштує 1.00 дол.

ЗМІНА АДРЕСИ CHANGE OF ADDRESS

Стара адреса: _____
Old Address: _____ друкують англ. мовою

НОВА АДРЕСА:

Name _____
друкують, англійською мовою

Street _____

City _____ State _____ Zip Code _____

Вітаємо з Днем Народження!

Пані редактор Ірені Чабан
з нагоди її уродин,
щиросердечні побажання
здоров'я, щастя і многих літ
складають

Дирекція і працівники
"Computoprint"

З цієї нагоди складаємо 50.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

VOL. XLVII

OCTOBER 1990

Editor: Marta Baczynsky

SPOTLIGHT ON: THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA MARKS ITS 65TH ANNIVERSARY AT XXII CONVENTION

by
Myrosia Stefaniuk

*Ірина Сенюк (друга справа) з учасницями Конвенції.
Irena Senyk (second from right) with Convention members.*

The XXII Convention of the Ukrainian National Women's League of America hosted by the Detroit Regional was held on May 25-28 at the Radisson Plaza Hotel in Southfield, Michigan. Council delegates representing 4000 members from 66 chapters throughout the USA together with the organization's National Board, Executive Board, Convention Committee, branch members and guests from local communities, convened to

report, discuss, analyze, plan and implement activities of one of the most prestigious, non-partisan, nonsectarian Ukrainian organizations in existence today.

Founded in 1925 and marking its 65th anniversary, UNWLA includes Ukrainian women and women of Ukrainian descent, of all ages, creeds, interests and professional status, who take an active part and play a vital role in the entire spectrum of community work.

THE ADDRESS DELIVERED BY MARIA SAVCHAK, PRESIDENT OF UNWLA, AT THE BANQUET OF THE ORGANIZATIONS XXII CONVENTION ON MAY 27, 1990

Our generation was fated to live through a turbulent cycle of events, beginning with the destruction caused by war, followed by relocation, then the displaced persons camps, finally struggling to create a new life in new lands, up to our present circumstances. We developed out organization, raised our children and with trepidation kept an eye on our homeland. We were aware of the terrible years of physical and moral genocide there, of the russification, and at times we wondered if we, in diaspora, would be the only ones left with any kind of national awareness. However, this cycle of 50 years was dramatically changed. We have been privileged to witness a turbulent rebirth — one that most of us have not even dreamed of.

In a few short months we saw how Ukraine changed

from a state of terrified sub-existence to one where the country proudly raised its head. Now we are faced with new responsibilities, new perspectives. Now we have to rethink as to who we are and where we are going at the closing of this frightening and simultaneously remarkable century.

For decades we lived isolated from one another, with the immigration forging its own life, Ukraine on the other hand, living its own. The years of terror, suspicion, bickering and most prevalent fear yielded its own order. Today, these stereotypes are beginning to crack. Are we not witnessing weekly concerts, artistic appearances, and hearing lectures delivered by people from Ukraine? In Ukraine Plast was reactivated, as was the Shevchenko Scientific Society. New political parties were

PRE-CONVENTION "KICK-OFF" SESSION. On Friday evening, May 24, a stimulating pre-convention roundtable discussion set the tone for the proceedings of the days that followed. A distinguished panel of experts and activists examined "Community Activism — East and West (USSR and USA) and its effect on current events, in terms of both society and government.

The main speaker, Mr. Paul Goble — former Special Assistant for Soviet Nationalities in the State Department and current Director of the Research Division of Radio Liberty in Munich, Germany, acknowledged: "For the first time, in a very long time, we can discuss Ukraine not in the customary tragic terms, but in very hopeful terms. I believe that we are very near to the restoration of an independent Ukrainian state that will succeed in removing Communist power and recovering the historic rights of the Ukrainian people." He then provided a comprehensive overview of Mikhail Gorbachev's policies and their consequences, with particular emphasis on events in Ukraine.

Participants in the roundtable discussion included: Sonia Sluzar, Executive Editor of "Problems of Communism", U.S. Information Agency in Washington, D.C.; Dr. Roman Szporluk, Professor of History and Director of the Center for East European and Russia Studies at the University of Michigan; Helen Slywinsky-Petrauskas, Vice-President of Environmental and Safety Engineering for Ford Motor Company; and Marie Podgorska-Zarycky, Director of Pharmacy at North Detroit General Hospital, Ukrainian community and human rights activist.

Moderator Martha Bohachevsky-Chomiak, Professor of History and Program Officer at the National Endowment for Humanities, synthesized the discussion with characteristic wit and candor. In her closing remarks,

she pointed out that the concept of Ukrainian nationalism today is, in fact, an outgrowth of community activism and presents a desirable and viable alternative to the Soviet system which, obviously, has not worked and is undergoing a complete collapse.

OPENING CEREMONIES. The ceremonies were stately and moving. There was a procession of our national flags from each region, there was singing of the anthems and opening prayers. Very moving was the lighting of the "Tree of Life" candles of Regional Presidents. The audience was made up of several hundred women from the East Coast, the Midwest, and the distant West Coast states, as well as Florida. Majority of women wore resplendent embroidered blouses. For the first time, included in their number were guests from Ukraine. In the light of the ongoing events in our homeland, the words of the UNWLA hymn took on particular meaning: "Sisters, daughters of Ukraine, let us lift our eyes and spirit, and united together, let us greet a better future."

UNWLA President Mrs. Maria Savchak opened the sessions with an overview of ongoing projects, emphasizing charitable and relief works. She spoke movingly about the departure of the second shipment of medical and other supplies to Chernobyl, recalling the words of People's Deputy Volodymyr Yavorivsky who compared Ukraine to an ill child whose survival depends on immediate medical help. Only the Ukrainian diaspora can meet that need, Mrs. Savchak pointed out.

She also spoke about the revival of Ukrainian National Women's League in Western Ukraine and conveyed greetings to the Convention from the newly-founded *Women's Hromada of Rukh* in Kiev.

To be continued.

formed, true political parties. National symbolism was reborn, as was the women's movement.

This women's movement is not the phony one so glibly pushed for years by the communists — represented by a figure of a woman with a red flag in her hand, who seemed ready to give her all for the good of the party. Everyone knew that this picture was not only false but insulting and mean. Such ridicule was distasteful to everyone.

Currently, Ukrainian National Women's League is being reactivated in Ukraine. This situation will no doubt have no influence on our organization here. We therefore, must discuss these implications now, since events in Ukraine are not going to wait for us. With the commencement of activities within the organization in Ukraine, we are bound to direct a part of our agenda in favor of their interests. We are compelled now to plan mutual activities, conferences, publications, etc.

This is not an easy assignment. For the time being we are divided by the different approaches when dealing with various problems. That, however is not an underlying difference. With mutual cooperation the Ukrainian National Women's League of America and the Ukrainian National Women's League in Ukraine will tackle all problems which confront us.

In Kiev the Women's Association of RUKH was organized. Women from other national minorities living in Ukraine have also formed organizations. In time all these women's organizations should join together to form a national group, the National Council of Women of Ukraine. It will then be our responsibility to see that this organization becomes a member in full standing in the International Council of Women. Such was the case in 1919, seventy one years ago, when the National Council of Women of Ukraine became a member of that international women's organization.

On the road to this new venture we must stand ready to help in organizational activities, in teaching the history of the Ukrainian women's movement, and help in all other particulars of life. We ave many mutual problems. Our children grew up in the United States where the competition between our two cultures was not on equal footing. In Ukraine, the Russian culture and the Ukrainian was also disproportionate. We must seek ways to equalize this difference.

We see before us Ukraine in its terrible wasted state — hence we see the great need for realistic help, most of all moral uplifting. Should not we, Ukrainian National Women's League of America create some group similar to the Peace Corp.? This would give our children who have graduated from universities and colleges the opportunity to go to Ukraine and teach the teachers such subjects as the English language, management, public relations, and whatever else that is needed. For the younger generation this would be an uncommon opportunity to develop wonderful new relationships and be useful to their people.

Let us direct our attention to ourselves for the

moment. There is a dynamic power and potential in this group. Here we have women with many years of experience in how to function in a democratic society. What great organizational experience is collectively present here! It is exactly this knowledge that must be somehow passed on to Ukraine. We must examine Ukraine's needs and decide what we can do to help and in what can we be most effective.

Here a few sobering words are also necessary. Not everyone might like them, but is important that they be said. The greater part of our community is probably in a state of euphoria, encouraged by the events in Ukraine. However, the war has not been won yet. Not everyone in Ukraine wants the current changes to become a way of life. There are many who still dream of returning to the old Stalinism, to the stereotype socialism. We must be on guard and protect what has been achieved so far.

In reference to our sisters in Ukraine, we must remember that we are witnessing the start of a great process — the rebirth of the Ukraine woman, the rebirth of the Ukrainian women's movement. After many years of oppression this woman is attempting to wrest herself free not only from government supervision but from social shortcomings, from that role into which the system had cast her. Today, even in the newly formed democratic establishments in Ukraine there are only a few women in key positions. The years which have "formed" the role of the woman in society are yielding their results today, during the times of great changes. We might fight this by showing how a democratic community functions.

In ending, please allow me to summarize our objectives and tasks.

UNWLA is changing its profile from day to day. The growth of the Ukrainian women's movement as an integral part of the Ukrainian rebirth will impact heavily on our organization, on our activities. Gone are the times when we accepted passivity and behavior spurred on by circumstances of immigration. We are becoming one with the Ukrainian women's movement — here and there. We, the Ukrainian National Women's League of America will be able to expand our sphere of influence to effect the activities within our individual communities.

It is time to realize an important truth — isolation breeds banality and passivity. The demolition of the artificial barriers around Ukraine frees us all from isolation. Shevchenko's prophesy in the excerpt chosen from his poem "Subotiv" as motto for our Convention should be evident in our work. The bard said that Ukraine will conquer the gloom of slavery and the truth will shine everywhere, as the children of slavery pray in the glory of freedom!

Ukraine will conquer! Then, all our terrible yesterdays will be gone and the original historical cycle of life will return to its logical beginning. We can then stand before our reborn homeland and with a clear conscience testify that we never dodged our responsibility

Thank you!

ANOTHER SPRING FOR THE NATION — AND FOR ITS WOMEN

MARTHA BOHACHEVSKY-CHOMIAK

Київ, 1990. Марта Богачевська-Хом'як і Іван Драч.
Kiev, 1990. Martha Bohachevsky-Chomiak and Ivan Drach.

Easter in early Christianity was the major feast of the Church; it still remains such in the East. Easter in Ukraine was an especially joyous feast. Ancient rituals, which predate Christianity itself and its introduction into Ukraine a millennium ago had become an integral part of the celebrations. Pealing of bells, *hahilky* — those special dances performed only on the holiday, the legendary Easter eggs themselves — underscored the Christian message of eternity and of renewal, of rebirth and of the triumph of life over death. In Western Ukraine, moreover, Easter was also linked with the abolition of serfdom in 1848. That event was indelibly carved in peasant memory, and each village erected a cross to mark the day. And even though that abolition was an abolition in name only, it was the one that the peasants remembered.

When the communists came to power they outlawed public religious service, the Orthodox Autocephalous Church and Ukrainian Catholicism illegal; they melted the bells in church belfries or banned their pealing, and forbade the *hahilky*. And so it was for seventy years in Eastern Ukraine, and forty in its western lands.

But, rather unexpectedly, two years ago, in L'viv the *hahilky* came back — the result of community action and community pressure. Girls chanting the spring rites,

girls dressed in peasant costumes, frolicking outside the wooden churches that had been brought to the open air museum in L'viv's park. "Spring's resurrected! What does it bring us?" they sang the words of the ancient *hahilka*.

It brought us much this year, and all newspapers were full of the drama of Easter in Ukraine. For the first time since the communist takeover, religious celebrations were open, bells pealed and in Western Ukraine, the Catholics of Ukrainian rite, outlawed since 1946, worshipped openly and legally. It was another abolition of serfdom. It marked dramatically the dawn of new era, a drama that was not lost on its makers. I was lucky to be able to be in Kiev and L'viv during the Easter celebrations.

I was struck by the most significant development in Ukraine — the emergence of open community organizations and the rapid growth of political activism and political sophistication. I was especially struck by the seriousness and alacrity with which the whole democratic procedure is being mastered in Ukraine.

This trip, unlike my previous trips to Ukraine which had been research oriented, was to have been a vacation. No planned papers, no classes to give, no official meetings to attend, a minimum of interviews and formal presentations. I did not even have to prepare myself for

the usual annoyances of travelling alone. I went with my husband — a honeymoon taken in the twenty seventh year of marriage. I was looking forward to being an observer in a country whose people I know and love.

But none of us who go to Ukraine can be mere observers, mere tourists in this land that is undergoing a renewal. Now, as in earlier, less promising times, we are seen as representatives of the Ukrainian community abroad, as part of themselves, and we can never be total strangers in Ukraine, even if Ukraine is strange, unknown country to us. In our case, both my husband and I know Ukraine and know very many Ukrainians, some of them very well.

We were prepared to see changes, but were nevertheless struck by their pervasiveness. Every aspect of life in Ukraine has been touched by the reform movement that is sweeping — indeed, has swept, the land. The degree of change in Ukraine is dramatic, even for those who know the land and know its people. I did not want to sound poetic, but there is no avoiding it. Life is bursting out. Amid the shortages, the breakdowns, the difficult conditions of existence, the lack of food, the lack of water, the overcrowded public transit, frequently marked by its breakdown, despite all this, and partly because of all of this, life bursts forth. There is hope, and moreover — there is the firm conviction that change must be brought about by the people themselves. No longer is there the fearful talk of “them”, of the mysterious forces that control events; rather, there is not only a realization for the need for action but also the important realization by a large segment of the population of especially the need for measured, reasoned, goal oriented activity. That was the major difference, both in Kiev and L'viv, that struck me after a five year absence in Ukraine. The Ukrainian community is alive, it is organizing itself, and, moreover, it is an open and democratic one. What more, it is a workmanlike group, a bit given to oratory, but also level headed and rational.

We crossed the border from the old Ukrainian city of Peremyshl, which is now in Poland, and traveled by bus through the Galician countryside to L'viv. Many of the villages along the route sported two story brick suburban-like houses, along with the older wooden, blue whitewashed houses. Cars and bicycles predominated over the horses. All along the way churches were being renovated. The names of villages echoed my parents' talking: Mostyska, Sudova Vyshnia, and Brody made famous by the bloody battle fought there. But most dramatic were the blue and yellow flags that waved from many official buildings and quite a few houses. The flags in L'viv, on the Renaissance city hall, the baroque ornate opera, on the ruins of the oldest castle site, on the factories and on lapels of passers-by, were even more dramatic. Even more dramatic was the fact that these flags, unthinkable a bare year ago, were considered normal. I had the same sensation I had had watching the first step on the moon — drama when Neil

Armstrong stepped on it, and then total acceptance of the normality of it all, as if we had been made to walk on the moon.

The meeting of the elected district council of L'viv was impressive on two counts, in addition to it being the first democratically elected body in the area. It was very businesslike, almost low key in the manner of its discussions, despite the fact that the substance of the discussions were frankly mind-boggling. The deputies, having decided earlier to work under the blue and yellow banner, now objected to the presence of the bust of Lenin in the hall. The statue was then chastely draped by a large hanging blue and yellow standard. The deputies reflect the whole gamut of the population of the area. What is striking — and this is my second point — is the manner in which they all if not cooperate, then listen to each other. Beginning with Viacheslav Chornovil, the journalist whose zeal for his topic earned him an eighteen year stay in Siberia, and who upon being elected chairman of the Council affirmed his intention to work with all representatives of government and society alike. This ability at compromise, so natural for those in the West, does not come easy to Eastern European intelligentsia. Chornovil was demonstrating a political sophistication that needs to be duly recognized. The Kievian meetings are characterized by the same spirit also.

There is also strong inter ethnic cooperation. In L'viv for instance on April 22, 1990, the Sunday after Easter when graves of loved ones are visited and the day that had been set aside for marking Earth Day and Chernobyl commemorations, Ukrainians carrying their blue and yellow flags linked up with the standard of the Star of David to commemorate — on the medieval defense parapets — where the remains of Synagogue of the Golden Rose are marked by one wall left standing after the Germans blew it up. Rostyslav Bratun', the writer who was most instrumental in the reestablishment of the Sholem Aleikhen Society, his wife, Natalia, the producer of L'viv television that is responsible for the most interesting programming, and the poet Iryna Kalynets and her husband Ihor, both veterans of notorious KGB camps were active participants in the ceremony. Yaroslav Hlazun, who survived the Holocaust thanks to the Ukrainian friends, Oleksander Lizen, a Yiddish writer, and Rudolf Mirsky were among the speakers.

Iryna Kalynets was a well chosen speaker. She is more than a poet — a conscience of the people, as have been the lot of Ukrainian poets through the centuries. She is civic minded, and realizes the need for community action. Kalynets has organized the *Society of the Myrrh or Peace Bringers*, a Catholic women's society that brought the cause of the Catholics in Ukraine to the forefront. Now the society helps organize joint celebrations of Catholics and Orthodox, a welcome attempt to encourage cooperation between the two branches of Christianity. Kalynets has also been elected to the

regional representative council and she takes a very active part in its proceedings.

Religious ceremonies were open and public. The Catholics, locked out of the baroque St. George Cathedral, celebrated in the Transfiguration Church that their parents and grandparents had built at the end of the nineteenth century to prove to the Poles that Ukrainian presence in that ancient city is as viable as the historic Ukrainian claim to L'viv is valid. Other churches were turned over to the Catholics, some joined the newly reestablished Ukrainian Orthodox Autocephalous, but many are being fought over and argued over. The pageantry and symbolism was most dramatic at the Transfiguration celebration. Three bishops celebrated the midnight service which culminated with the Easter mass that ended at five in the morning. No one went home, and that and other churches were full at all the other masses later that morning. There was much pageantry — boys dressed as Roman soldiers (courtesy of the L'viv opera) had guarded the grave, and the last time I saw that many embroidered church banners was at the installation of the first Ukrainian Catholic metropolitan in Philadelphia in the 1950s. Some people came to watch; most came to pray and rejoice. The women sang, in clusters and choirs, the decades of terror, of want, of work outside the home and work in the home clinging to them like the grime of Eastern Europe.

For a week L'viv celebrated — girls in gay embroidered costumes singing and performing the ancient spring songs in the open air museum, where the church was opened and became a church again. Bells pealing, concerts of patriotic mild rock attended by all ages, with grandmothers rocking to the beat, singing along with the other tens of thousands, and at night lighting candles as a festive hush fell over the crowd. There was a even a sturdy cossack who built his own canon and fired it, undamped by the pouring rain that bested even the most assiduous practitioners of the water dousing practiced by the young on Easter Monday.

Impressive also was the absence of the police and the orderliness of the crowd. At one concert in the open air stadium just renamed Ukraine, part of the thirty-thousand crowd rushed to the particularly popular music group. *Rukh* boys, who kept order, needed only to announce through the P.A. system to restore order. The green was cleared.

Kiev was also changed. True, it did not yet welcome us with the sea of blue and yellow flags that enveloped L'viv, but nevertheless there are groups of people, speaking either Ukrainian or Russian, carrying that flag. It seems that an increasing number of Russian speaking residents of Kiev identify with the blue and yellow flag, the flag of reform, reorganization and hope. Signs in Kiev are now in Ukrainian and you can hear the language spoken in the streets.

Rukh — the democratic movement for restructuring in Ukraine — is a popular movement, not one of the intelligentsia and poets only. It is a grass roots organi-

zation seeking to undo the decades of mismanagement and exploitation. It is returning to the people not only hope in a better foreseeable tomorrow, but also a belief in themselves, in their ability to affect their destiny. *Rukh's* program is moderate, practical, and its membership reflects its heterogeneous, open platform. The women in *Rukh*, best personified by the architect Laryssa Skoryk, are practical, efficient, and impressive — juggling as a matter of course careers, politics, households and families.

But there are very few women in *Rukh*. Marichka Drach, whose husband, the poet Ivan happens to head *Rukh*, with a group of Kiev activist women has organized a women's Society along the broad principles of *Rukh*. Its aim is to draw together women of Ukraine to enable them to make their voices heard. These women, who know next to nothing of the existence of women's organizations in Kiev before the Bolsheviks foisted their own brand of centrally directed women's organization upon the women. At very short notice one of the larger rooms at the Union of Writers, a converted mansion that now serves *Rukh* as much as it serves as the headquarters of the Union of Writers, quickly filled up with women of various ages — all eager to hear about the story of Ukrainian women and the organizations they had fashioned through the ages. The irony of the system that had for generations robbed these women of their past of their present — an American had to be telling them about the organizations women in Kiev had built seventy years ago! I had reconstructed the story from police archives that remained guarded by a different police, and that are preserved in the repositories of Kiev itself. Ivan Drach introduced me, and the women (with a sprinkling of men in the audience) sat transfigured through the presentation. There were questions, and we could have stayed through half of the night. The women in Kiev have organized, and were planning how best to use the power that organized women can develop. They want to continue the tradition of cooperation, joint action, tolerance, and lack of ideological and religious bias that was so characteristic of Ukrainian women's organizations. I felt at home among these women, sisters across the ocean, across the steppe, renewed by the resurgence of liberal Ukrainianism, singing of a Ukraine that lives as long as we ourselves are alive.

Americans have much to offer Ukraine, especially women of Ukrainian origin who know how American democratic organizations work best by reflecting the needs of their own members. We know that we cannot transplant organizations, modes of thought and ways of action; we know that Americanism is not for export. But we can demonstrate more: we can show how democratic institutions work within a Ukrainian community; we can illustrate how best to remain true to ourselves and helpful to our community.

The example is a real one, a sign of the continued regeneration of society, a symbol of eternal spring, a joyous Easter that transcends individual mortality.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ПРО ВРАЖЕННЯ З ПОДОРОЖІ ПО УКРАЇНІ РОЗПОВІДАЄ ДИРЕКТОР МУЗЕЮ

Директор УМ в Н.Й. Марія Шуст в майстерні гончарів Пошивайлів в Опішні.

Враження українки, яка народилася і виросла в еміграції і вперше відвідала Україну, безперечно, хвилюючі і гострі своєю свіжістю сприйняття. Отже, коротко про її враження від музеїв, стану збереження пам'яток архітектури, народних промислів, від відвідування робітень окремих мистців.

Занедбаність у всьому. Разюче кидається у вічі знищена архітектура, — з болем згадує Марія Шуст реальну Україну. У Львові вона відвідала Національний Музей з усіма філіями, підписала угоду на співпрацю між УМ у Нью-Йорку та Національним музеєм у Львові. Збірка українського мистецтва XIV-XIX ст., яка експонується в музеї, справила на неї глибоке естетичне враження. Приватна колекція народного мистецтва Івана Гречка, який близько двох років співпрацює з нашим Музеєм, вразила обсягом, систематичністю та професійним станом збереження. Дивовижні форми виробів із скла Андрія Бокотія полонили творчу уяву Марії Шуст. В Івано-Франківську — майстерня Опанаса Заливахи, з яким Музей домовляється про організацію виставки його творів в Нью-Йорку.

Київ. Архітектурний заповідник Києво-Печерська Лавра: музеї народного мистецтва та золотарства, виставка українського барокко. Неперевершена Софія Київська. Та на завершення народні промисли Опішні на Полтавщині. Глибоке вра-

СТЕФАНІЯ ГНАТЕНКО

ження від старих майстрів. Була в майстерні династії гончарів Пошивайлів: діда, батька, сина. Син організатор та ініціатор створення музею гончарства на базі опішнянської кераміки. Враження різні: з одного боку захоплення мистецтвом професійних та народних майстрів, їх творчим духом, з другого — реальним станом речей. "Вражає кричущо послідовне нищення у збереженні культурної спадщини народу і ми повинні докласти всіх зусиль, щоб зберегти наше обличчя, — закінчує Марія Шуст. — Щиро вдячна всім людям, які допомогли оглянути все це та показали".

ТВОРИ РАДОСЛАВА ЖУКА ЕКСПОНУЮТЬСЯ В МУЗЕЯХ УКРАЇНИ

У липні цього року в музеї фотомистецтва, який є філією Національного музею у Львові, відкрилася виставка творів архітектора Радослава Жука. Цю виставку Музей зорганізував в обмін на виставку фотографій реставрованих пам'яток архітектури України, яка включає вигляд пам'ятки до реставрації, під час реставрації та після реставрації. Обмін цими виставками допомагає ширше і глибше ознайомитися з мистецтвом церковного будівництва, яке продовжувало свої традиції в еміграції, і зовсім не розвивалося на Україні впродовж останнього століття в Центральній Україні та після 40-их років на західніх землях. Ми ж маємо змогу ознайомитися з мистецтвом давніх століть та з процесами реставрації. Обмін виставками відбувся завдяки співпраці УМ в Нью-Йорку та Львівського відділення Українського Товариства охорони пам'яток історії та культури і Українського спеціального науково-реставраційного проєктного інституту, Львівської філії. На відкритті виставки була Марія Шуст — директор УМ, яка перебувала в той час на Україні.

*Афіша виставки Радослава Жука.
A poster from Rodoslav Zhuk's exhibition.*

РОЗПОВІДАЄ ТАРАС ЛОЗИНСЬКИЙ...

Розписні череп'яні миски, як і кахлі, можна поділити на такі основні школи гончарського ремесла: косівську (розписи Баранюків, О. Бахматюка), пістинську (розписи Д. Зінтюка, П. Кошака) та коломийську (що дещо відрізняється від двох попередніх).

Творцями кахлів і мисок були переважно одні й ті ж гончарі, чим пояснюється спільність сюжетних зображень: Святий Миколай, церква, вершник, півень, запряжена кіньми бричка з людьми, двоголовий орел. Ще зустрічаємо зображення хрестів різних форм, цигана з медведем, сцену з шинку. Найчастіше в мисковому розписі зустрічаються рослинні мотиви: вазони з квітами, фантастичні переплетення, квіткоподібні розети, чимало мисок з зображенням биків, оленів, цапів, що б'ються або мирно йдуть через місток, рака й риби. У Коломийському музеї "Гуцульщина" є також миска з зображенням Богоматері з маленьким Ісусом на руках.

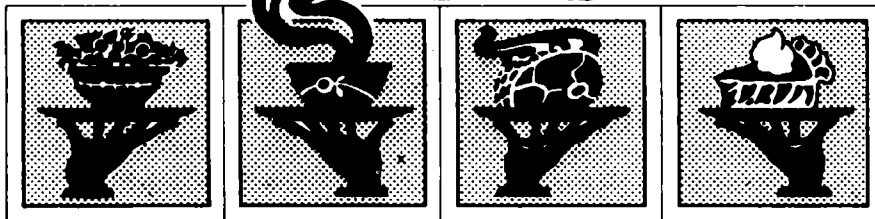
Мабуть у кожного колекціонера є своя найулюбленіша знахідка. Ще зовсім юному мені, майже школяреві, потрапила на очі гуцульська череп'яна миска з вершником. Закарбувалося в пам'яті. То ж можу сказати, що мій шлях до колекціонування почався з мрії віднайти колись таку миску "з вершни-

ком". І долаючи, вже разом з дружиною, один з своїх перших колекціонерських шляхів, я таки віднайшов її — майже зовсім таку ж, як та, що я її побачив у юні роки. Та був це лиш поштовх — колекція збільшувалась, багатство сюжетів, орнаменту зачарувало, манило, і в глибині душі зростала мрія, відома кожному колекціонеру: знайти твір унікальний, довершений, рідкісний. Сім років пошуків, сотні кілометрів майже пішки пройдених доріг... І випадково знайдена миска — мистецький твір Дмитра Зінтюка. Прізвище Д. Зінтюка як гончара викликає в декого з дослідників сумнів, адже знайдена лише одна миска з таким підписом. На гадку скептиків це міг би бути й підпис власника, а не автора. Я ж вірю, що цей майстер був і творив. Родом він мабуть з Пістиня, жив і працював творчо десь в 40-60-их роках ХІХ століття. Творив з глибокого покликання: штрихами співав — виводив предивні фанці взорів, любив світ і його красу, а, значить, був у єдності з самим собою... Така моя уява про цього незвичайного і справжнього мистця. І колекціонерська моя мрія — знайти твори Дмитра Зінтюка.

Запис Андрія Цибка
(Літературно-мистецький альманах
"Євшан Зілля", ч. 3, 1989).

наше харчування

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

Зі статті про українську кухню Ольги Вербиньць подаємо уривок про вживання м'яса у давні часи в Україні:

"В лісах свляни ловили пастками й сітками зайців, кіз, тетеруків, перепілок та інших звірів. Іноді можна було вполювати диких свиней, оленів, Полювання покращувало харчування людей. Але з розвитком феодальних відносин ліси ставали власністю князів, воєвод, бояр, тому полювання дуже утруднювалось, а часом було зовсім неможливим. Заборона на право полювання сприяла розвитку домашнього скотарства. Для польових робіт годували велику рогату худобу (волів, биків), для молока — корів, кіз та овець, для м'ясного спожитку — "безрогу" худобу (свиней), а також птицю. Найохочіше та найчастіше їли свиняче м'ясо та сало, що було характерним для багатьох слов'янських народів: українців, білорусів, поляків, чехів, болгар, словаків, сербів. В російській кухні переважала яловичина та баранина."

Очевидно, що тепер господиня має значно полегшене куховарство, бо м'ясо в крамницях є зовсім готове до варення. Подаємо декілька приписів на м'ясні страви.

СВИНЯЧІ БИТКИ

- 6 свинячих битків з полядвіці (по хребтини)
- сіль і перець
- 1 велика цибуля, дрібно нарізана
- 1 зубець часнику, розтертий
- 2 ложки товщу
- 1 лавровий листок
- 3/4 горнятка курячого бульйону
- 1/2 горнятка квасної сметани
- 1 ложка борошна (муки)
- 2 ложечки паприки

Відрізати товщ з м'яса, вибити товчком, посипати сіллю та перцем. Тушкувати цибулю і часник на товщі на золотистий колір. Розсунути цибулю на боки пательні (сковороди), покласти м'ясо на товщ і прирум'янити з обох боків. Зменшити вогонь, влити бульйон і дати лавровий листок, накрити посуд і на малому вогні варити приблизно 1 годину, щоб м'ясо було м'яке. Вийняти м'ясо на гарячий полумисок і прикрити. До підливи додати розколючену з борошном квасну сметану та паприку, заколотити і заварити. Полити битки.

Якщо залишиться кусок свинячої печені можна з неї приготувати:

СВИНИНУ "ПО-КОРОЛІВСЬКИ"

- 2 горнятка нарізаної в кубики свинини
- 2 ложки масла, маргарини або олії
- 2 горнятка молока
- 2 ложки борошна (муки)
- 3 ложки нарізаного зеленого перцю (не обов'язково)
- 1 триунцовий слоїк шапочок з печериць без рідини
- 2 ложки нарізаного пієменто
- 1 горнятко мороженого горошку (підвареного)
- 1/4 ложечки чебрецю (thyme)
- 1/2 ложечки солі
- 1/4 ложечки перцю

У великій пательні розтопити товщ, додати борошно, зробити засмажку та розпровадити молоком. Варити мішачу, щоб закипіло. Додати ярину та спеції і варити 8 хвилин. Додати кубики свинини, добре заріти. Подавати з вареним рижом.

ПЕЧЕНІ ТЕЛЯЧІ КОТЛЕТИ

- 6 телячих котлетів
- 1 яйце
- 2 ложки молока
- 1/4 горнятка борошна (муки)
- 1/4 горнятка олії
- сіль і перець

- 1 середня цибуля, дрібно нарізана
- 1/4 фунта печериць, порізаних на тонкі скибочки
- 1 ложка паприки
- 1 лавровий листок
- 1 банька [10 1/2 унц.] конденсованої помідорової юшки
- 1/3 горнятка води
- 1/2 горнятка квасної сметани

Розколотити яйце з молоком. Замотити котлети і обсипати борошном, обсмажити на олії на оба боки. Вкласти котлети до огнетривалого посуду, посипати сіллю і перцем. Влити одну ложку олії до пательні. Додати цибулю і печериці, підсмажити і накласти на котлети. Змішати решту складників та полити котлети. Пекти 45 хвилин у печі, нагрітій до 350°.

ПЕЧЕНІ КУРЯЧІ НІЖКИ (дуже смачні)

- 1 горнятко помаранчевого соку
- 1 ложка олії (до салати)
- 2 ложечки соли
- 1/4 ложечки перцю
- 3 фунти курячих ніжок (chicken drums)
- 1 1/4 горнятка вівсяних платків (quick cooking oats)
- 1/4 горнятка масла або маргарини

У формі до печення 9 x 13 інчів змішати 4 перші складники. Вкласти туди курячі ніжки і обертати, щоб були добре покриті рідиною. Накрити алюмінійовим папером і вкласти на 4 години до холодильника. Часто обертати. Годину перед подаванням кожному ніжку покрити вівсяними платками. Вистелити форму до печення алюмінійовим папером і стопити в ній масло чи маргарину. Уложити курячі ніжки і пекти 40-50 хвилин при 400°.

ЛЕМКІВСЬКИЙ ВЕЧІР У КЕРГОНКСОНІ

Управа 89-го Відділу СУА ім. Лесі Українки в Кергонксоні влаштувала в суботу, 10 лютого ц.р., черговий регіональний вечір, цього разу лемківський, для ширшого громадянства околиці.

Програмою вечора зайнялася імпрезова референтка Зеновія Ковальська з допомогою комітету. Вечір відкрила голова Відділу Стефанія Барановська. Вона привітала гостей і запросила квартет членок Відділу у складі Мирослави Кондри, Галини Хамули, Зеновії Ковальської та Емілії Реннер. Квартет відспівав дві пісні: "Ой, верше, мій верше" і лемківську пісню "Я до леса не підем".

Виступила культурно-освітня референтка Відділу Євгенія Рубчак, яка прочитала доповідь про Лемківщину, описавши її географічне положення, звичаї, культуру. Лемківські землі лежать найдалі на захід України серед мальовничих середніх Карпат, межуючи з польськими землями на півночі і словацькими на півдні. Через своє географічне положення лемки зберегли відпорність на чужі впливи і вірність своїй народності та релігії. Основні комунаційні шляхи провадили переважно долинами річок і потоків та перевалами Дуклянським і Лупківським, по якому пізніше прокладено залізницю. Бідні ґрунти, покриті глиною і сіножатями, не дали розвинути великому хліборобству. В основному лемки сіяли овес, садили картоплю, займалися годівлею домашніх тварин та ходили на заробітки на долини. По лісах жив різноманітний тваринний і рослинний світ і з давніх-давен розвинувся промисл мисливства і збирання ягід та грибів. У промисловості розвинулося виробництво гонтів, різьблених і точених речей та каменярські робітні.

Минулого століття почалася еміграція до Америки і Канади. Більшість емігрантів верталася додому і за зароблені гроші розбудовували господарства. Ті, що залишилися, створили в 1931 р. в Америці "Допомоговий Комітет Лемківщини", щоб допомогти своїй дорогій батьківщині. У 1935 р. в США і Канаді засновано Організацію Оборони Лемківщини, створено Фонд допомоги Лемківщині, що широко допомагав будувати народні дома, друкувати "Історію Лемківщини" Тарновича й інші видання, допомагав студентам, кооперативам. У деяких місцях створено об'єднання спільного випасу овець і худоби, заклалися молочарні. Створювалися споживчі кооперативи майже в кожному селі. На теренах Лемківщини є багато мінеральних джерел, де постали здоровельні місцевості, як Криниця, Мушина, Лімниця й інші.

Тому, що люди жили в недоступних околицях, у лемківському говорі збереглося багато архаїчних

слів і форм, які "на долах" уже давно зникли. Євгенія Рубчак у своїй доповіді подала докладний опис мальовничої і оригінальної ноші лемків, господарського устаткування в хаті і надворі та будовання хат. Описала притаманну будову церков у зруб, що становлять одноцільну будову з вежею. Вона подала історію однієї церкви ще з XV століття, що належала до першої греко-католицької парафії. У 80-их роках XVI століття релігійно-церковно-національне життя Галичини було розвинене завдяки Ставропигійському Братству у Львові. Церковні книги, що там друкувалися, були у кожній лемківській церкві. Після Другої світової війни радянсько-польська угода викинула лемків з їх улюблених прадідівських гір. Частина населення насильно виселено до СРСР, а частину до північної Польщі. Багато лемків згинувло в обороні своїх осель, багато пішло в УПА і тільки частина населення залишилася по північному боці головного гірського хребта, в межах Чехословаччини, та й там терпіла переслідування від словаків.

В останньому часі є спроби повернути лемків на рідну землю, тому всі українці, де б вони не були, повинні допомогти розвинути цю ідею, а вчені і політичні діячі доказати світові, що виселення лемків було великим злочином. Етнограф Павло Стефанівський розпочав акцію, вимагаючи від уряду Польщі повернення лісів їх власникам, і, завдяки цій акції, припинено нищівне вирубування лісів до кінця 1989 року.

Лемківщина збагатила українську культуру такими мистцями і поетами як поет Богдан Ігор Антонич, що оспівував у своїх поемах Лемківщину і лемків; відомий маляр-примітивіст Никифор з Криниці виставляв свої праці в Парижі й інших містах Європи; мистець-різьбар у дереві Михайло Черешньовський відомий своїми іконостасами і пам'ятниками.

Доповідь Є. Рубчак закінчила віршем Івана Голловацького: "Заспіваємо про тя, рідна земльо, де нас прошле народило". Знову виступив квартет і проспівав дві пісні: "Як я їхав з Дебречина" і "Тече вода каламутна". На закінчення Лідія Яців прочитала вірш "Блудний син" авторства Івана Желена.

Після мистецької частини господарські референтки подали смачну вечерю, а за чаєм і солодким розіграно лотерію фантів.

Цей регіональний вечір сподобався всім присутнім, а виконавцям надав нової снаги на підготову наступного.

Ольга Денисенко,
пресова референтка Відділу

ОРГАНІЗАЦІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ СУА ОКРУГИ ПІВНІЧНОГО НЬЮ-ЙОРКУ

Організаційна Конференція Округу Північний Нью-Йорк, Рочестер, Н.Й. 25-го березня 1990 року. Зліва Люба Городиська, Леся Телега, Ольга Гнатейко, Марія Крамарчук, Олена Коритник.

Membership Conference of Northern New York Region. Rochester, N.Y. March 25, 1990. From l.: Luba Horodysky, OIha Hnateyko, Maria Kramarchuk, Olena Korytnyk.

Події в Україні і почуття відповідальності за майбутність СУА спонукало Округову Управу скликати конференцію голів, організаційних референток і членок, щоб спільно порадитися, як приєднувати нових жінок молодшого покоління, як втримати їх при активності і як творити нові Відділи.

25 березня ц.р. до Рочестеру, де відбувалася конференція, загостила заступниця голови СУА з організаційних справ Ольга Гнатейко. Маючи досвід у тій ділянці, вона докладно розповіла про стратегію і нюанси акції приєднування у ряди СУА жінок середнього і молодого віку, які ще стоять осторонь, але з часом повинні перебрати керму жіночого організованого життя.

Учасницями були членки з усіх шістьох відділів Округу: 46, 47, 49, 68, 97 і 120 — разом понад 60 осіб. Спершу голови відділів ділилися організаційним досвідом і проблемами, дружньо турбувалися зменшенням кількості членок, задумувалися над причинами цього явища.

Клич "Членка членку", а в першу чергу особистий підхід до жінок, мають запевнений успіх. Матері-членкині приєднують дочок і невісток, це теж приносить користь. Найважливішим чинником є ентузіазм, наполегливість і позитивна настанова.

Відбувся панель з трьома доповідями. Доповідь "Вимоги і потреби членки СУА під сучасну пору" ви-

голосила Леся Телега, голова 120-го Відділу. Молода членка спочатку підкреслила унікальність організації СУА, що за час існування об'єднала чотири покоління жінок різних віровизнань, політичних поглядів і має свої досягнення та ціль. Жіноча організація повинна дати можливість вільно виявляти свої думки кожній членці, а щоб вона могла рости і розвиватися, слід знайти нові сили і таланти, яких між жінками не бракує. Джерела товариського життя, збагачення українського знання, підтримки у вихованні дітей — цього шукає членка СУА.

"Мама і виховниця у системі СУА" — такою була тема виступу Люби Городиської, виховної референтки 120 Відділу. Мама, а не зіпсоване оточення вчить дитину віри в Бога і моральних засад. Виховання складне, довголітнє зусилля і приклад батьків, які з пошаною ставляться до української церкви, мови, звичаїв, приносять користь. У тому допомагає українська світличка, серцем і душею якої повинна бути мама. Світличка створює середовище для перших кроків дитини поза домом, дає змогу духовно розвиватися, вчить гордитися українським походженням. Мама теж збагачує в гурті свій досвід, коли веде дитину в садочок і бере участь у його провадженні.

Третю доповідь "Організаційні проблеми" прочитала Олена Коритник, заступниця голови 97-го

Відділу в Баффало. Кількість членів організації — це важливе гасло. Пекуча потреба нових членок — головна турбота СУА. Але тут вириває питання: як приєднати і втримати членку? Панелістка підкреслила, що жінці не можна накидати організаційної приналежності, а організацій у нас доволі. Молода жінка роздвоєна між американським і українським світом і схиляється в сторону, де легше.

Жива дискусія свідчила про зацікавлення учасниць, особливо молодих, проблемами нашої організації. Ольга Гнатейко навела десятки цінних ідей, які особисто проводила в життя. Вона подбала, щоб голови і організаційні референтки відділів одержали дбайливо підготовані течки з порадами і матеріалами.

Бездоганно підготована і проведена конференція мусить залишити корисні наслідки.

Учасниці спільно радили, журилися, молилися і споживали трапезу з громадянами Рочестеру. Трапезу благословив о. Петро Гронський — сотрудник церкви св. Йосафата, де в шкільній їдальні відбувалася конференція.

Голова Окружної Управи Марія Крамарчук у своєму заключному слові зазначила, що десятки молодих українських жінок, професіоналісток, матерів і громадських активісток бажають затримати свою ідентичність та поширити її і простягають до нас руки. "Союз Українок мусить подбати, щоб ці руки не зависли у порожнечі. Тому апель до жіноцтва включитися в сітку Відділів СУА! Нині в обличчі подій, що відбуваються в Україні, ми повинні собі усвідомити, що не сміємо безчинно, байдуже жити тільки своїм життям. Настає велика хвилина і ми не сміємо її прогавити. Не забуваймо, що найважливішою рушійною силою організації є членство. Думаймо, як нам його приєднати!" Висловами подяки до представниці Головної Управи Ольги Гнатейко, панелісток, усіх учасниць конференції та членів Комісії, що підготувала цілоденну конференцію, голова закрила зустріч. Присутні продовжували виміну думок при каві і солодкому.

Ярослава Гудзяк,
пресова референтка Окружної Управи.

З ПОЖОВКЛИХ СТОРІНОК ПРЕСИ

УКРАЇНСЬКІ ЖЕНЩИНИ ВИСЛАЛИ ПРОТЕСТ НА РУКИ ВІЛСОНА

Союз Українських Жінок в Америці, з головним осідком в Дітройт, вислав 25. мая слідуочу каблеграму до президента Вілсона в Парижі: "Союз Українських Жінок в Америці передає на руки Вашої Екzellenції торжественний протест проти прилучення якоїнебудь частини України до чужої держави. На поклик Америки жінщини українського походження віддали своїх синів і мужів для оборони Америки, для людськості і справедливості, для свободи України і всіх народів. Ми високо цінимо всьо, що Ви зробили для української справи і сподіваємося, що Ви не дозволите, аби другі держави поневолювали сорок мільонів українців".

("СВОБОДА", 3 ЧЕРВНЯ 1919)

УКРАЇНКА КАНДИДАТКОЮ НА ПОСЛА ДО НЬЮОРКСЬКОГО СОЙМУ

Довідуємося, що при слідуочих соймових виборах в ньюоркському стейті поставить свою кандидатуру на посла до низшої палати сойму панна Елла Престон, 47 Спрінг Форест евеня, Бінггемтон, Н.Й., з рамени соціалістичної партії. Панна Престон є свідомою україночку. Її властиве ім'я є Ева Присташ. Вона

належить до численних українських товариств і бере в них діяльну участь. Роджена і вихована у Злучених Державах, вона є доброю горожанкою сеї держави, а рівночасно не забуває про справи рідного краю її батька і матери та при кожній нагоді старається помагати нашим справам. Се є перший случай в історії повіту Брум, стейту Нью Йорку, та в історії української еміграції, що жінщина і до того дочка українських родичів, кандидує на так високе становище. Свою кандидатуру вона опирає на плятформі: "поліпшення успівій для робучого народу" і "реформа через законодавство".

Будучи сама фабричною робітницею вона аж надто добре розуміє робітничу долю, яку бажала б поліпшити. Панна Престон належить до правого крила соціалістичної партії і яко така противиться всякій нелегальній акції у боротьбі за реформи. Вона уважає, що поліпшення робітничої долі може наступити скорше і певніше та тривкіше через закондатні власти ніж при помочі сили. Вона є скорше прихильником еволюції ніж революції.

Хоч в окрузі, в котрім вона висунула свою кандидатуру, соціалістична партія стоїть досить слабо і вона не має великої надії вийти послом, то всеж таки вона сподівається одержати велику скількість голосів, як при правиборах, так і при виборах.

("СВОБОДА", 2 ВЕРЕСНЯ 1919).
Подала **М. Богачевська-Хом'як**

ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ

В пам'ять **бл.п. Дарії Камінської** зложили:

500.00 дол. — д-р Стефан і Тамара Тимківи;
250.00 дол. — Едвард Камінський з дітьми; **по 100.00 дол.** — О. і С. Казановські, д-р А. і Л. Казановські, Л. Казанівський, В. і О. Роговські, Е. і Г. Шафрани; **по 50.00 дол.** — Р. і О. Гуглевичі, Р. і М. Данилюки, А. і Л. Закревські, Е. і Е. Івашки, А. і Д. Леськи, В. і Г. Лойки, М. Ничай, Н. Пінковський, д-р П. і Д. Пундії, д-р Л. Пундій-Бозьо, В. і С. Сливоцькі, Я. і М. Томо-руги, А. і С. Феденишини, Я. і М. Яроші, **40.00 дол.** — Н. і І. Лабинські; **35.00 дол.** — М. і Н. Терененці; **по 30.00 дол.** — Р. і О. Гентіш-Брехуни, М. і З. Галіви, В. і М. Лиски, М. Лозинський, О. і Я. Менцінські, П. і Л. Михалевичі, Я. і М. Палій; **по 25.00 дол.** — М. Білан, Р. і О. Гаецькі, О. і Я. Гарасимовичі, Н. Дума, Б. і Я. Жеребецькі, Б. і Д. Кекіші, Д. і С. Косовичі, А. Крумшин, Ю. і Х. Кушнірі, У. і Я. Лучечки, І. і І. Мокривські, В. і З. Никифоруки, Я. і Г. Оберишини, Н. і І. Олесницькі, І. і З. Раковські, П. і О. Салаяки; **по 20.00 дол.** — М. Борковська, А. Данилюк, Н. Данилюк, О. і Т. Данилюки, О. і О. Колодії, Ю. і Х. Навроцькі, Н. Савчук, С. і С. Савчуки, Ю. і О. Пастернаки, В. і Я. Трембіцькі, О. Фостяк, Я. і Л. Черники; **по 10.00 дол.** — М. і О. Лаби, М. Луцик, М. Шепарович. **Разом: 2,945.00 дол.**

ПОЖЕРТВИ З РІЗНИХ НАГОД ВІТАННЯ.

З нагоди золотого ювілею 50-ліття подружнього життя панства **Людмили й Михайла Томинів** бажаю всього добра на многії літа. З цієї нагоди пересилаю 20.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Ірина Іваницька.**

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ

Замість квітів на могилу **бл.п. д-ра Петра Харука**, батька нашої синові, через СУА складаємо 50.00 дол. на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля — **Віра і Володимир Ковблянські.**

Замість квітів на свіжу могилу дорогого приятеля **бл.п. д-ра Петра Харука**, через СУА складаю 50.00 дол. на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля — **Марія Дорожинська.**

Замість квітів на свіжу могилу **св.п. Михайлини Січинської**, складаємо 20.00 дол. для потребуючої молоді — **Модест і Ірена Кливаки.**

ПОДЯКА

Через 83-й Відділ СУА складаємо **сердечну подяку** родині, друзям та знайомим за пожертви на Служби Божі, Пресовий Фонд "Нашого Життя", Український Музей в Нью Йорку та Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, в пам'ять найдорожчої і незабутньої дружини, мами і бабуні **бл.п. Дарії Камінської.**

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

Замість квітів на могилу о. протопресвітера **бл.п. Івана Ткачука**, батька нашої касирки Віри Погорецької, складаємо на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **25.00 дол.** — Управа 103-го Відділу СУА; **20.00 дол.** — П. Шпачинська; **по 10.00 дол.** — М. Жеграй, З. Зарицька, Х. Подолук. Шановній родині висловлюємо щирі співчуття. **Управа і членки 103-го Відділу СУА, Гемпстед, Н.Й.**

Замість квітів на могилу **бл.п. Володимира Піка**, мужа членки 33-го Відділу СУА, через Відділ склали 85.00 дол. на сиротинець ім. св. Ольги в Бразилії та 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" слідує особи — Анна і Роман Глинські, Ірина Кашубинська, Дарія Кузьмин, Анна Тарнавська і Марія Нич, Ніна Раковська, Марія Юрків-Футей, Марія Антонів, Александра Волошин, Дарія Говикович, Оленка Хміляк, Іванка Шкарупа, Марія Луцишин, Міра і Роман Грабці. Рівночасно п. Ірині складаємо глибокі співчуття — **Управа і Членки 33-го Відділу СУА.**

В пам'ять моїх дорогих померлих **мужа, родичів і брата** складаю 300.00 дол. на Український Музей в Нью Йорку і 100.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", **Мирослава Белей, Нью Гейвен, Кон.**

Вшановуючи пам'ять нашої дорогої і незабутньої мами і бабці **бл.п. Іванни Маланчук** — у соту річницю її дня народин, складаємо 175.00 дол. на Український Музей і 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", доньки — **Слава Дядига та Ірена Щерба, внук Євген Щерба.**

Замість квітів на свіжу могилу **св.п. д-ра мед. Романа Крупки**, пересилаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Ярослава і Ярослав Панчуки.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Марії Струмінської**, мами нашої приятельки, Марії Борковської, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Анна і Володимир Рак.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Юрія Кушніра**, мужа нашої приятельки Віри, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Анна і Володимир Рак.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Р. Дзядів**, складаємо 20.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Дружині Олі та Родині висловлюємо наші щирі співчуття — **Інж. Євген і Ірина Мельники.**

В п'ятнадцяту річницю смерті могого незабутнього **мужа Василя Гусара**, у вічну пам'ять про нього, складаю 15.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Дарія Гусар.**

Замість квітів на могилу **бл.п. Володимири Нагорняк**, складаю 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Софія Ховзун.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Анастасії Підлительчук**, через 5-ий Відділ СУА складаю 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя" — **Емілія Ониськів.**

У світлу пам'ять **бл.п. Аркадія Трачука**, складаю 10.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", пані Олі висловлюю глибоке співчуття — **Уляна Старосольська.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Аркадія Трачука**, складаю на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 10.00 дол. Родині покійного висловлюю щирі співчуття — **Ірина Чабан.**

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

- 4,500.00 дол.** — д-р Карло і Софія Цайнінгери;
3,000.00 дол. — IBM дорівнюючи пожертву Ореста і Лідії Білоусів;
1,500.00 дол. — Михайло і Ірена Морози;
1,000.00 дол. — д-р Олександр і Ярослава Гудзяки;
по 500.00 дол. — 1-ий Відділ СУА; д-р Володимир Онуферко;
по 200.00 дол. — Филип Моріс Компанія, Інк. дорівнюючи пожертву Петра Харахаліса; IBM Компанія дорівнюючи пожертву Р. і О. Винників;
150.00 дол. — Пфізер, Інк. дорівнюючи пожертву Романи Пилип.
по 100.00 дол. — Уляна Стек, Іван і Мод Белл, Мирон і Ольга Гнатейки з нагоди 60-річчя друзів Богдана Гайдучка і Євгена Змія на фонд закупу експонатів, бажаючи Богданові і Генюві "Многая літа", Анна Пінко;
по 50.00 дол. — д-р Софія Андріяшук, Юнайтед Технолджіс дорівнюючи пожертву Михайла Бурого, Василь і Анна Натини;
по 30.00 дол. — Василь Воронка, IBM дорівнюючи пожертву Г. Касприка, Євген і Оксана Луцькі;
по 25.00 дол. — Анна Татарів, Софія Серафін, Катерина Грінлов;
по 20.00 дол. — панство Кіси, Володимир і Катерина Піснюки, Неоніла Гордієнко, Євген Бучма, Іван Іськів, Ірена Реннер;
по 15.00 дол. — Микола Кравець, Лев Ломіш, Олена Качала;
по 10.00 дол. — Микола Барницький, Мирослав Яворський, Олена Шатинська, Олег і Ніна Кармелюки;
7.50 дол. — Анна Тютюнник;
5.00 дол. — Микола і Стефанія Чорні.

ПОЖЕРТВИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

1,250.00 дол. — Володимир і Анна Раки; **1,000.00 дол.** — д-р Микола Кушніренко; **200.00 дол.** МекГраув Гілл Фондація, Інк. дорівнюючи пожертву Михайла Бурика; **100.00 дол.** — Шовнат Нешинал Корп. дорівнюючи пожертву Марії Карбоняк; **10.00 дол.** — Микола Червайко; **5.00 дол.** — Петро Т. Волощук.

ПОЖЕРТВИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД ЧЕРЕЗ КОМІТЕТ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ Рочестер, Н.Й.

по 1,000.00 дол. — Н. Гуран, М. Залітач; **500.00 дол.** — Анна Капітан; **по 250.00 дол.** — Рассел Шутер, Василь Іванців; **по 100.00 дол.** — Софія Тарабан, д-р Іван Кіндрат; **по 50.00 дол.** — Зенон і Дарія Єліві, Я. Кузик, В. і Т. Денисенки; **по 25.00 дол.** — Церуха, Василь Сидор, Анна Петрів; **по 20.00 дол.** — С. Адамчук, І. і Л. Глушки, Там і Люба Морші; **по 10.00 дол.** — Джім Тимченко, Василь Бабеї.

ТРИВАЛІ ФОНДИ

На Тривалий Фонд **Анни Стиславич Байко** зложили: **200.00 дол.** — Оксана Байко; **800.00 дол.** — IBM Комп. дорівнюючи попередню пожертву Оксани Байко.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ...

Замість квітів на свіжу могилу сл.п. **о. Юліяна Осадци** складаємо на Український Музей **25.00 дол.**, а родині покійного висловлюємо щире співчуття — **Анна і Василь Пищимухи.**

Замість квітів на свіжу могилу **св.п. д-р О. Барана** складаємо **25.00 дол.** на Український Музей, а родині висловлюємо наші щирі співчуття — **Катерина і Володимир Воловодюки.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Мотрини Мазяр**, мами нашої членки Марії Мазяр, складаємо **10.00 дол.** на Український Музей, а родині висловлюємо щирі співчуття — **20-ий Відділ СУА у Філядельфії.**

У світлу пам'ять **бл.п. Степанії Чайковської** складаю **20.00 дол.** на потреби Українського Музею — **Олена Морозова.**

Вшановуючи пам'ять **бл.п. Ярослава Рака**, пересилаємо **20.00 дол.** на потреби Українського Музею — **Емілія і Михайло Цярки.**

В пам'ять **незабутнього Друга** нашої молодости, дорогого **св.п. Антона Рудавського** на Український Музей складають **100.00 дол.** Оксана Рак, Марта Ярош, Марія Савицька і Любов Іванчук.

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Леоніда Полтави** на Український Музей **25.00 дол.** складають **Олександр і Оксана Вороніни.**

В пам'ять **св.п. Василини Антипенко** на Український Музей складають **25.00 дол.** **Олександр і Оксана Вороніни.**

Замість квітів на могилу **бл.п. Слави Ласійчук**, довголітньої членки Управи 59-го Відділу СУА зложили на Український Музей **65.00 дол.** в тому: **по 15.00 дол.** — Софія Михайлишин, Марія Булавка, Ганна Самутин; **по 10.00 дол.** — Валя Снігура, 59-ий Відділ СУА. Опечаленій родині висловлюємо щирі співчуття.

Замість квітів на свіжу могилу нашого дорогого приятеля **бл.п. д-ра Петра Харука** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею — **Роман і Ярослава Ракочі.**

Замість квітів на могилу нашої дорогої і незабутньої приятельки **бл.п. Софії Питляр** складаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд Українського Музею — **Віра Левицька-Кліш з родиною.**

У світлу пам'ять **бл.п. Василя Шмуляка** на Український Музей **10.00 дол.** складає **32-ий Відділ СУА в Ірвінгтоні, Нью-Джерзі.**

Замість квітів на свіжу могилу **св.п. Аркадія Трачука** складають **40.00 дол.** на Фонд Українського Музею в Нью-Йорку — **Емілія і син Олександр Балабан.**

В пам'ять **бл.п. Галини Стеців**, першої голови Відділу СУА у Сан Хозе, Каліфорнія, замість квітів на її могилу складають на Український Музей **185.00 дол.** в тому: **по 25.00 дол.** — Люба і Н. Козбурі, Марта і Дан Косарчини, Стефанія і К. Меркели, Ярослава і В. Оренчуки, Оксана і Ярослав Сидорачи; **по 20.00 дол.** — Люба і Алекс Боднаруки, Віра і Зенон Зубрицькі, Галина і Ю. Мареніни.

В пам'ять мого невіджалуваного мужа **бл.п. Адама Рижого** складаю на Український Музей **100.00 дол.** — **Катруся Рижа.**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Дарії Камінської** складаю **25.00 дол.** на Український Музей — **Євгенія Тріска.**

Замість квітів на свіжу могилу **сл.п. д-р Григорія Явного** складають **50.00 дол.** на Український Музей **Тітус і Софія Геврики.**

У світлу пам'ять замість квітів на могилу **бл.п. Ольги Титли** складають **50.00 дол.** на Український Музей **Тітус і Софія Геврики.**

Вшановуючи пам'ять **сл.п. д-ра Григорія Явного** складають **30.00 дол.** на Український Музей **Володимира і Євген Шинайли** з Рутерфорду.

В пам'ять **Богдана Миська** з Філядельфії складає на Український Музей **100.00 дол.** **Катерина Мисько.**

НАШИМ ДІТЯМ

ІВАННА САВИЦЬКА

МІЙ РІДНИЙ КРАЙ

Мій рідний край у боротьбі,
А як же тут в ім'я любови
Вітчизні допомгти мені?
Мій рідний край давлять окови.

І серце нищечком говорить:
Учись, трудися кожний день,
Не забувай своєї мови,
Звичаїв рідних і пісень!

Люби усе, що гарне, чисте,
В потребі іншим помагай,
А Сонце Волі променисте
Зогріє твій далекий край!

ДІМА

МИ РОДУ КОЗАЦЬКОГО ДІТИ

Ми любимо сонце і квіти,
І сонце нам шле свій привіт.
Ми роду козацького діти,
Землі української цвіт.

В яку б не пішли ми дорогу,
Ти, пісне, над нами злітай!
Крокуючи гордо і вногу,
Ми славимо рідний наш край.

Наш приятель — сміливий вітер,
Відвага — це наш заповіт.
Ми роду козацького діти,
Землі української цвіт.

Діма. "Кіт Музика". Видання Союзу Українок Америки,
Відділ 83-й в Нью-Йорку.

БУЗИНОВИЙ ЦАР

У садочку-зеленочку
ходить вишня у віночку.
Хтось їй грає на дуду,
подивлюся я піду.

Баба каже: — Не ходи!
Темні поночі сади.
Там, де вітер шарудить,
бузиновий цар сидить.

Рисунки Ганусі Рогожі.
Drawing by Hanusia Rohoza.

ГРИБНІ ЛАСОЦІ

Любить їжачок гриби збирати.

Знає грибок — накле на голки, і далі мандрує. Ходить лісом та хазяйнує. Нічого смачного не минає. Уже он скільки тих ласощів назбирав. І не важко йому, і втоми не знає. Все в їжачковій комірчині вміститься. І маслюк, і краснюк, і біла печериця.

Везе візник на собі цілий віз ласощів.

Коли це назустріч хитрючий, завидючий лис біжить. Біжить та принюхується, чим же і собі поживитися.

— Чи не м'ясце везеш ти, їжаче?

— Яке там, до біса, м'ясце, мої харчі ще смачніші.

— Ото так дива, — зупиняється з подиву лис. — Скільки прожив на світі, а такого не чув. І що ж то за харчі, ото б і собі їх скуштувати?

— А хіба мені шкода, — відповідає на лисову хитрість їжак. Тільки самому доведеться брати, бо я ж поспішаю.

— Та за цим діло не стане, — радіє лис. А сам хитрує, як би то більше харчу того у їжачка поцупити. Щоб і тут, бува, себе не обділити. Цілиться лис, щоб не промахнутись, та бодай кілька кусенів схопити до рота. Очі в нього завидючі, язик довгий, мов лопата.

Тільки хотів схопити, та язиком у голки їжачкові так вп'явся, аж вискнув та жахнувся з болю. Скривився, заскреготів зубами ненаситний лис та тільки зітхнув: "А гриби все-таки — не курятина".

А їжачок мов не чує — далі чимчикує.

ЇЖАКОВА КНИЖКА
Київ "Веселка" 1990

Від Редакції

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди а не погляди редакції. Редакція не буде містити невічливих образливих для когонебудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

**Редакція приймає за домовленням тел: (212) 674-5508. Адміністрація (212) 533-4646.
Адреса: "Our Life", 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003**

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Ділимося сумною вісткою, що після тяжкої недуги на 77-му році життя упокоїлася в Возі **Анастасія Підлїтейчук**, довголітня членка 5-го Відділу СУА в Дітроїті.

Покійна народилася у Рожневі, повіт Снятин, на Україні. До Америки приїхала з чоловіком Іваном у 1950 році, після Другої світової війни, з Бельгії. Подружжя замешкало у Гемтремку.

Відзначалася Анастасія лагідною вдачею, була віруючою і активною союзянкою, щедро жертвувала на церкву і школу.

Залишила Анастасія Підлїтейчук у глибокому смутку мужа, дочку і двох синів з родинами та п'ятьох внуків.

Членки Відділу взяли численну участь у похоронних відправах бл.п. Анастасії Підлїтейчук, а замість квітів на свіжу могилу покійної зложили 60 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Управа і членки 5-го Відділу СУА

НАДХОДЯТЬ РІЗДВЯНІ СВЯТА І НОВИЙ РІК...

Приймаємо святочні привітання та побажання рідним, друзям, знайомим для поміщення в грудневому та січневому числах нашого журналу.

Можуть бути також побажання з різних нагод.

Даток в сумі 5.00 дол. за один рядок тексту просимо надсилати до адміністрації "Нашого Життя" не пізніше 15-20 листопада цього року. Даток за оголошення — 20.00 дол. за один рядок.

FOR CHRISTMAS AND NEW YEAR!

Greet your family and friends with the Holidays on the pages of Our Life. Greetings will be published in December 1990 andn January 1991. The deadline for submitting text is **November 15th**.

For details and suggested donations please contact our Administrative Office at 212 674—5508.

Просимо прізвища писати друкованими літерами в обох мовах.

"OUR LIFE" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

Subscription in the United States of America \$20.00, half year \$10.00, single copy \$2.00.

COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 20.00 American dollars.

ПЕРЕДПЛАТА В США: річна... 20.00 дол., піврічна 10.00 дол. Поодинокє число 2.00 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США (за винятком Південної Америки) можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 20.00 американських долярів.

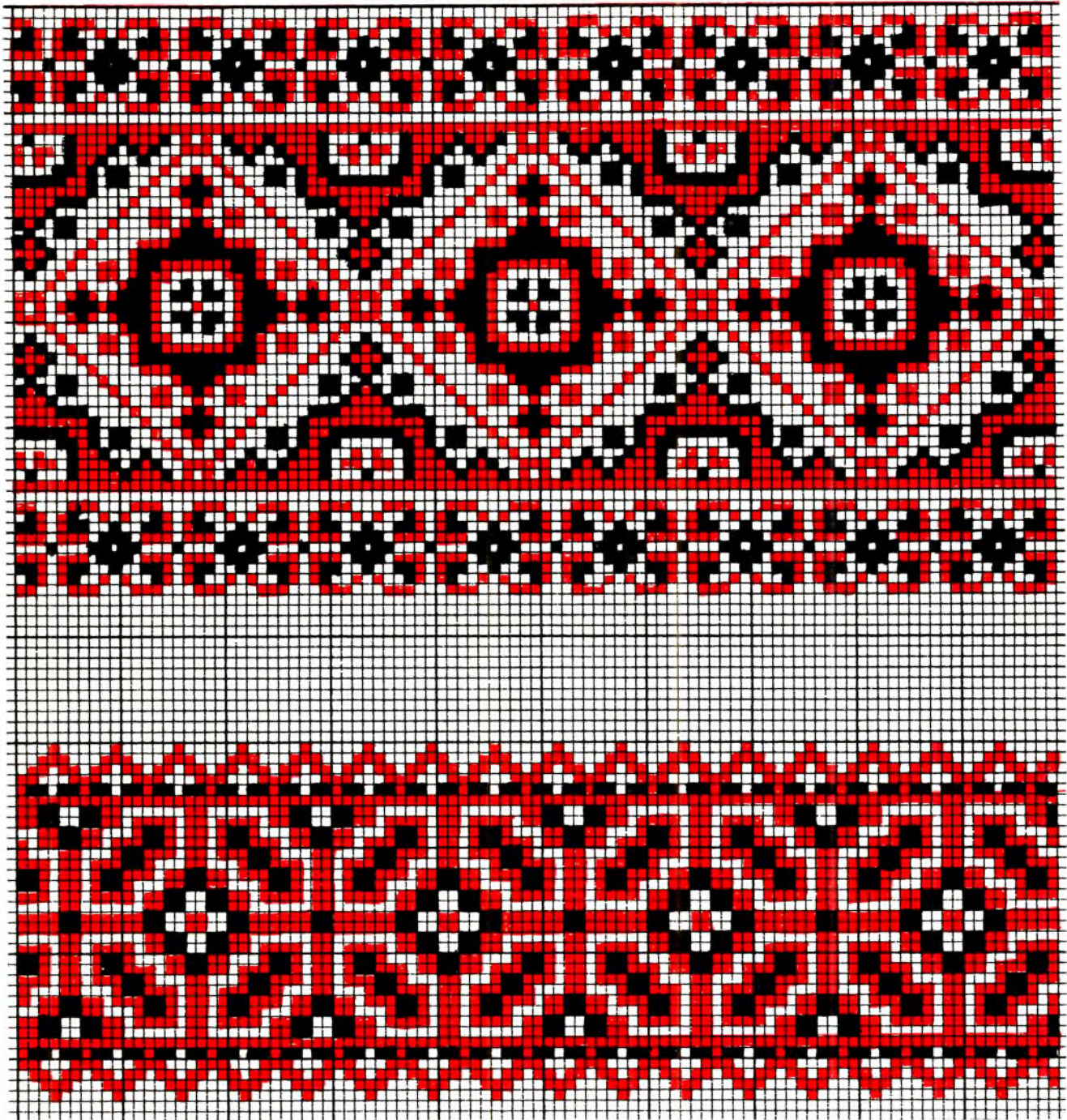
©Copyright 1990 Ukrainian Women's League of America, Inc.

Printed in USA by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011

(201) 772-2166
FAX (201) 772-1963

U.S. Postal Service
STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION
Required by 39 U.S.C. 3685

1A. Title of Publication OUR LIFE		1B. PUBLICATION NO. 4 1 4 6 6 0			2. Date of Filing 9-4-1990	
3. Frequency of Issue MONTHLY EZC. AUGUST		3A. No. of Issues Published Annually 11			3B. Annual Subscription Price \$ 20.00	
4. Complete Mailing Address of Known Office of Publication (<i>Street, City, County, State and ZIP+4 Code</i>) (<i>Not printers</i>) UKRAINIAN NAT. WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2nd. AVE. N.Y. N.Y. 10003						
5. Complete Mailing Address of the Headquarters of General Business Offices of the Publisher (<i>Not printer</i>) UKRAINIAN NAT. WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2ndAVE. NEW YORK, N.Y.10003						
6. Full Names and Complete Mailing Address of Publisher, Editor, and Managing Editor (<i>This item MUST NOT be blank</i>) <i>Publisher (Name and Complete Mailing Address)</i> UKRAINIAN NAT. WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2nd. AVE. NEW YORK, N.Y.10003						
<i>Editor (Name and Complete Mailing Address)</i> IRENA CHABAN, 108 2nd. AVE NEW YORK, N.Y.10003						
<i>Managing Editor (Name and Complete Mailing Address)</i> UKRAINIAN WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2nd. AVE. NEW YORK, N.Y. 10003						
7. Owner (<i>If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given. If the publication is published by a nonprofit organization, its name and address must be stated.</i>) (<i>Item must be completed.</i>)						
Full Name				Complete Mailing Address		
NON PROFIT ORGANIZATION, NO STOCKHOLDERS.						
8. Known Bondholders, Mortgagees, and Other Security Holders Owning or Holding 1 Percent or More of Total Amount of Bonds, Mortgages or Other Securities (<i>If there are none, so state</i>)						
Full Name				Complete Mailing Address		
9. For Completion by Nonprofit Organizations Authorized to Mail at Special Rates (<i>DMM Section 423.12 only</i>) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes (<i>Check one</i>)						
(1) ☒ Has Not Changed During Preceding 12 Months		(2) ☐ Has Changed During Preceding 12 Months		<i>(If changed, publisher must submit explanation of change with this statement.)</i>		
10. Extent and Nature of Circulation (<i>See instructions on reverse side</i>)		Average No. Copies Each Issue During Preceding 12 Months		Actual No. Copies of Single Issue Published Nearest to Filing Date		
A. Total No. Copies (<i>Net Press Run</i>)		4200		4200		
B. Paid and/or Requested Circulation						
1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales		50		50		
2. Mail Subscription (<i>Paid and/or requested</i>)		3800		3800		
C. Total Paid and/or Requested Circulation (<i>Sum of 10B1 and 10B2</i>)		3850		3850		
D. Free Distribution by Mail, Carrier or Other Means Samples, Complimentary, and Other Free Copies		110		110		
E. Total Distribution (<i>Sum of C and D</i>)		3960		3960		
F. Copies Not Distributed						
1. Office use, left over, unaccounted, spoiled after printing		240		240		
2. Return from News Agents		none		none		
G. TOTAL (<i>Sum of E, F1 and 2—should equal net press run shown in A</i>)		4200		4200		
11. I certify that the statements made by me above are correct and complete		Signature and Title of Editor, Publisher, Business Manager, or Owner Irena Chaban Lucina Savchak				

Взори Західнього Поділля з околиць Бучача, Тернопільської області. Галичина. Вишивати чорними та червоними нитками Д.М.С. ч. 498. Перша половина XX ст. Колекція та рисунок Ольги Трачук.
Design from Western Podilia, from the Buchach region in Halychyna. Embroider with red and black thread #498. First half of the XX century. From the collection of Olha Trachuk. Drawing by Olha Trachuk.